

หนังสือ

ถอดบทเรียนแนวทางการปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะ
การเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

จัดทำโดย : มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม

คำนิยม

ในช่วงปีการศึกษา 2565 ระบบการศึกษาประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด 19 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการศึกษาขององค์การยูนิเซฟประเทศไทยพบว่า ในภาพรวมเด็กจากครอบครัวของกลุ่มสำรวจ 42% ได้กลับไปเรียนตามปกติเมื่อโรงเรียนเปิดอีกครั้ง ขณะที่ข้อมูลเผยว่า 90% ของเด็กที่ไม่ได้กลับไปเรียนตามปกติอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมาจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

ในขณะเดียวกันก็พบว่าประมาณ 79% แสดงความคิดเห็นว่าการเรียนการสอนออนไลน์มีประสิทธิภาพน้อย และกลุ่มสำรวจจากครอบครัวยากจนถึง 25% ระบุว่าการเรียนการสอนออนไลน์ไม่มีประสิทธิภาพต่อเด็กเลย จากการสำรวจพบว่า การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์สำหรับเรียนออนไลน์เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุด (24%) รองลงมาคือปัญหาที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีภารกิจมากจนไม่สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ของเด็ก (20%) รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองที่ไม่มีทักษะเพียงพอสนับสนุนการเรียนการสอนทางไกล (12%) นอกจากนี้การที่ครูผู้สอนไม่มีความพร้อมที่จะทำการสอนในรูปแบบออนไลน์ก็เป็นอีกประเด็นที่มีการกล่าวถึง

ปรากฏการณ์ที่เห็นสะท้อนให้เห็นภาพของการเรียนรู้ที่ถดถอยทั้งระบบ และการบริหารจัดการที่จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบทั้งระบบนิเวศการศึกษาเข้ามาให้มีส่วนสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน องค์การยูนิเซฟประเทศไทยได้เห็นว่าการทำงานอย่างหนักและทุ่มเทของมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม ในจังหวัดสมุทรสาครนี้เป็นกระบวนการที่เสริม เติบโตและสร้างพลังให้กับบุคลากรครูทางการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายของจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีพันธมิตรที่ไม่มีใครที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การทำงานของบุคลากรในโครงการที่ทำงานร่วมกับคณะคุณครูและผู้บริหารการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุ่มเทให้คำปรึกษาเป็นกัลยาณมิตร ตลอดจนสะท้อนภาพการทำงานและถอดบทเรียนเพื่อให้เกิดพัฒนาการศึกษาโดยอาศัยโรงเรียนเป็นฐานนี้เป็นมรรคผลและเป็นรูปธรรมออกมาชัดเจน

การทำงานนี้จะประสบผลสำเร็จไม่ได้เลยถ้าขาดกลไกที่สำคัญคือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตลอดจนหน่วยงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และแรงพลังที่ขับเคลื่อนมาจากผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร นอกจากนี้ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่เล็งเห็นความสำคัญและเป็นตัวจักรสำคัญที่ชักชวนให้องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทยให้ความสนใจของจังหวัดสมุทรสาคร ดังนั้น ประสบการณ์ในการฟื้นฟูการเรียนรู้ของจังหวัดสมุทรสาครนี้ จะจุดประกายและส่งเสริมให้การศึกษาของประเทศไทยได้มีอัตราเร่งในการพัฒนาการเรียนรู้ให้สมกับความตั้งใจที่จะไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ซึ่งจะต้องขอบคุณและให้กำลังใจมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม ในการเป็นแบบอย่างในการทำงานในระดับพื้นที่และเสริมผลักดันนโยบายการเรียนรู้ที่ยังประโยชน์ให้กับเด็กและเยาวชนสืบไป

คำนำ

โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา นักเรียนและครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนอย่างเป็นปกติในระยะเวลามากกว่าสองปี ทำให้เกิดการสูญเสียการเรียนรู้ ด้านวิชาการ พัฒนาการ และสุขภาพ ซึ่งผลกระทบนี้ต้องได้รับการเยียวยา แก้ไขเพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด และสามารถพัฒนาได้อย่างสมวัย

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม ได้จัดทำแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยด้วยกลยุทธ์ห้ามาตรการ และได้นำไปใช้กับโรงเรียนบ้านปลาตาว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ทางมูลนิธิเป็นผู้รับใบอนุญาต และโรงเรียนเครือข่าย และนำมาขยายผลในจังหวัดสมุทรสาครในโครงการนี้ เพื่อสร้างโมเดลระดับจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์หลักให้โรงเรียนและคุณครูมีความพร้อมในการจัดทำแผนการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยสำหรับผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยเน้นการพัฒนาด้านการอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณ และการพัฒนาสุขภาพ ผ่านกิจกรรมการสนับสนุนพัฒนาวิชาชีพครู เช่น บทเรียนออนไลน์ โค้ชชิ่ง กิจกรรมแลกเปลี่ยนแบบ PLC เป็นต้น

โครงการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือในระดับจังหวัดที่เข้มแข็ง โดยมีการหนุนเสริมจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชนเพื่อให้เกิดรูปแบบในการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ที่ถดถอยอย่างเป็นระบบ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนให้ความช่วยเหลือนักเรียน และครอบครัวอย่างแท้จริง

ดร.นรรธพร จันท์เจดีย์ เสริบุตร
CEO Starfish Education

สารบัญ

คำนิยม	1
คำนำ	2
• บทนำ	3
• แนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ 5 มาตรการ จากกรณีศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร โดยมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม	16
มาตรการ 1	19
มาตรการ 2	29
มาตรการ 3	34
มาตรการ 4	45
มาตรการ 5	67
• บทส่งท้าย	73
• อ้างอิง	74

หนังสือ
ถอดบทเรียนแนวทางการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อลดภาวะการเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟู
การเรียนรู้ให้ผู้เรียน

บทนำ

"เด็กนักเรียนแต่ละคน มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแล ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา โดยที่ผ่านมา ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย ก็มีมาช้านาน เมื่อเจอกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ยิ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดช่องว่างมากยิ่งขึ้น แม้นโยบายทางการศึกษาจะต้องการให้เกิดความเท่าเทียมกันก็ตาม แต่วิธีปฏิบัติจริงกลับเป็นการสร้างความแตกต่าง ตั้งแต่เรื่องงบประมาณของแต่ละโรงเรียน ที่ให้ทุกโรงเรียนเท่ากันหมด ในขณะที่ ความต้องการของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน จึงเป็นการสร้างความด้อยโอกาสให้กับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เกิดความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นเมื่อต้องใช้อุปกรณ์ในการเรียนเพิ่ม รวมไปถึงการจัดการศึกษาที่ต่างกันของโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้เด็กส่วนหนึ่งต้องประสบกับปัญหาภาวะถดถอยทางการศึกษา มากขึ้น"

ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช
ที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหาร
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
และประธานอนุกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การศึกษาโลกที่ถูกผลกระทบจากการ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19

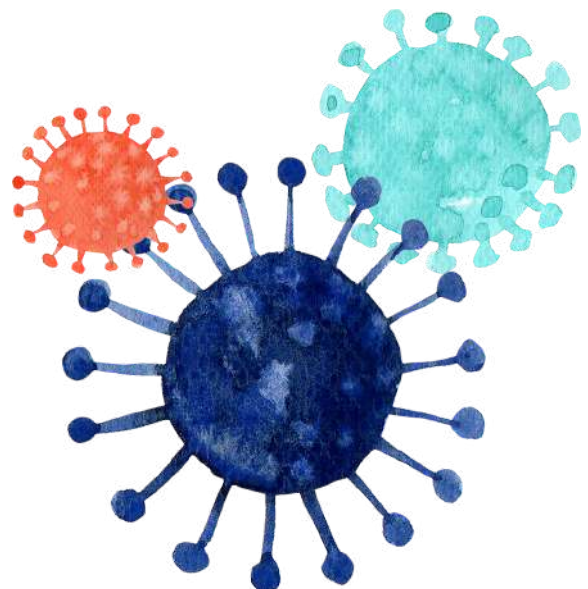
การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งผลกระทบวงกว้างไปทั่วโลกในหลายมิติปัญหา โดยเฉพาะผลกระทบต่อแวดวงการศึกษาในหลายแง่มุม ตั้งแต่การปิดเรียน ปรับมาใช้ในการสอนผ่านออนไลน์ ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากต้องออกกระบบการศึกษา ทำให้ความเหลื่อมล้ำการศึกษาขยายเพิ่มมากขึ้น

ตัวอย่างข้อมูลจาก World Bank กล่าวว่า “ในช่วงที่การระบาดใหญ่ถึงขีดสุด 45 ประเทศในยุโรปและภูมิภาคเอเชียกลางปิดโรงเรียน ส่งผลกระทบต่อนักเรียน 185 ล้านคน ซึ่งจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันนั้น ครูและผู้บริหารไม่ได้เตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงมีความจำเป็นในการที่จะจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุด”

ถึงแม้ทั่วโลกจะพยายามกันอย่างเต็มที่เพื่อที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางไกล แต่ยังมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า การที่ปิดโรงเรียนส่งผลให้เกิดการภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) จริง

เริ่มจากประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร มีหลักฐานบ่งชี้ว่านักเรียนเกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย และเกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่ขยายกว้างขึ้น ซึ่งน่าตกใจที่ว่า กลุ่มนักเรียนที่มีภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยสูงมาจากครอบครัวที่ผู้ปกครองได้รับการศึกษาน้อย

จากข้อมูลของ World Bank เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าภาพของการศึกษาทั่วโลกได้ถูกกระตุ้นและเร่งปฏิกิริยาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่

การศึกษาของประเทศไทย

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ในประเทศไทย ที่เรียกได้ว่าเป็นการติดเชื้อในวงกว้าง และเกิดจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุด เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ณ ตลาดกลางกุ้ง ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร

ซึ่งการติดเชื้อที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดยกระดับมาตรการป้องกันความปลอดภัย เพื่อเฝ้าระวังโรคทั้งจังหวัดเป็นระยะเวลานานกว่าจังหวัดอื่นๆ ส่งผลให้โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครต้องปิดเทอมยาวนานที่สุด นอกจากนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้โรงเรียนดำเนินการใช้มาตรการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน โดยให้ปรับเป็นการเรียนผ่านออนไลน์ ซึ่งเป็นการเรียนอยู่ที่บ้าน หรือการเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) จนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปลอดภัยที่สุด

จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในจังหวัดเป็นอย่างมาก เช่น การขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ของเด็ก และการที่ครูไม่มีความพร้อมในการจัดการเรียนสอนในภาวะวิกฤต และผลกระทบทางเศรษฐกิจทำให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มหลุดออกจากระบบการศึกษามากขึ้น

นอกจากผลกระทบที่เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะหลุดออกแล้ว อีกผลกระทบใหญ่ๆ สำหรับสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ก็คือ ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) ที่ได้เกิดขึ้นกับเด็กๆ ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศ

ศ.ดร.วีรชาติ กิเลนทอง คณบดีคณะการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กล่าวว่า “คำว่า learning loss นี้ เราพยายามวิเคราะห์ข้อมูลว่า ทักษะของเด็กคนหนึ่ง ณ วันที่เราไปวัดนั้นต่ำกว่าทักษะที่ควรจะเป็นของเขา ณ เวลานั้น ซึ่งช่วงปี 2563 ก่อนเกิดโควิด เมื่อเทียบกับช่วงปี 2564 ที่เริ่มมีการปิดโรงเรียน ผลปรากฏว่าทักษะด้านความจำใช้งาน (working memory) ของเด็กหายไปเยอะ เพราะเราเชื่อว่าความจำใช้งานไม่ได้ถูกสร้างด้วยการสอนโดยตรง แต่ถูกสร้างผ่านการทำกิจกรรม ถูกกระตุ้นในการเรียนรู้ไปเรื่อยๆ สมองก็พัฒนาความจำ แล้วสมองก็พัฒนาการไปถึงความจำนั้นมาใช้งาน ฉะนั้นพอไม่ไปโรงเรียนก็ไม่แปลกที่ผู้ปกครองจะไม่รู้วิธีกระตุ้นเลย คือมันไม่สามารถจะมานั่งสอนกันได้ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กก็หายไปเยอะ อาจจะสะท้อนว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่รู้วิธีสอนคณิตศาสตร์ก็ได้ เมื่อเทียบกับทักษะด้านภาษา”

การศึกษาของประเทศไทย

นอกจากทักษะทางด้านคณิตศาสตร์จะหายไปแล้ว ทักษะทางด้านภาษา และทักษะด้านอารมณ์ สังคม ก็หายไปด้วยเช่นกัน ดร.ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กล่าวว่า “ในช่วงโควิด 19 เด็กที่ได้รับผลกระทบมากจะเป็นกลุ่มเด็กเล็กมากกว่าเด็กโต รวมถึงจะเป็นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กยากจนมากกว่าเด็กชนชั้นกลางขึ้นไป หรืออาจจะเป็นเด็กที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาไทยเป็นภาษาแม่ คือเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กที่อยู่บ้านแล้วใช้ภาษาถิ่น จากงานวิจัยค่อนข้างชัดเจนว่าในช่วงที่มีการปิดการเรียนไปเด็กได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ความรู้ด้อยลง ตอนนี้ก็เริ่มมีข้อมูลออกมาว่าในช่วงโควิด 19 มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างมาก ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา มีงานวิจัยหรืองานสำรวจออกมาหลายๆ ชิ้นที่พบว่าทักษะของ คณิตศาสตร์และภาษาของเด็กในปีนี้เป็นปีที่ตกต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี ซึ่งคาดว่าเป็นผลกระทบมาจากการปิด โรงเรียน หรืออีกมิติหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงโควิด 19 คือในกลุ่มเด็กที่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์การเรียน ออนไลน์ได้ต้องอยู่หน้าจอมากเกินไป หรือไม่ได้เจอเพื่อน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเลย ทำให้เกิดสถานการณ์ที่ เรียกว่า ‘ภาวะสมองเต็ม’ หรืออาจมีผลกระทบต่อจิตใจ มีความเครียด ความวิตกกังวล ไปจนถึงภาวะซึมเศร้า”

ดังนั้น ภาวะความรู้ด้อยลง (Learning Loss) จึงเป็นภาวะวิกฤตที่จะต้องรีบเร่งแก้ไข โดยภาคีเครือข่ายภายนอก ได้แก่ องค์การยูนิเซฟ (Unicef) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมร่วมกับจังหวัดสมุทรสาครที่ได้รับผลกระทบจากการปิดโรงเรียนยาวนานที่สุด นำร่องโครงการฟื้นฟูการเรียนรู้จากผลกระทบของการระบาดโควิด 19 รวมทั้งได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานในจังหวัด ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสมุทรสาคร คณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร คณะกรรมการประสานงานและส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้เป็นพื้นที่ต้นแบบ (สมุทรสาครโมเดล) และเข้ามา ร่วมกันขับเคลื่อน พร้อมทั้งบริหารจัดการเรื่องนี้ให้ประสบความสำเร็จ

“ก้าวไปด้วยกัน สู่สมุทรสาครโมเดล จังหวัดต้นแบบลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาการเรียนรู้เพื่อเด็กทุกคน”

“ที่มาและความสำคัญของโครงการวิจัยที่กำลังร่วมมือกันทำอยู่นี้ เป็นทิศทางเดียวกับที่ทั่วโลกกำลังทำ หรือ Mission Recovering Education in 2021 แต่เราทำในบริบทของประเทศไทย โดยเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ผ่าน เป้าหมาย 3 อย่างสำคัญดังนี้

1. เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้เรียนหนังสือที่โรงเรียน และได้รับการสนับสนุนที่ปรับให้เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับความต้องการทางการเรียนรู้ การมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี รวมถึงความต้องการด้านอื่นๆ
2. เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้รับความช่วยเหลือในการเรียน เพื่อชดเชยการเรียนรู้ที่สูญเสียไปในช่วงการปิดโรงเรียน
3. ครูทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมและการสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาความรู้ถดถอยของนักเรียน สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมต่างๆ มาผสมผสานในการสอน

ผลที่ได้รับจากความร่วมมือในการทำงานครั้งนี้ ยูนิเซฟจะนำมาขยายผลสู่พื้นที่อื่น รวมถึงแสดงสู่สายตาคนทั่วประเทศ ในฐานะโมเดลต้นแบบของการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเด็กทุกคน”

ดร.รังสรรค์ วิบูลย์อุปถัมภ์

เจ้าหน้าที่การศึกษาขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

งานเปิดตัวโปรแกรมฟื้นฟูเรียนรู้ถดถอย ช่วยเด็กหลุดจากระบบทุกมิติในช่วงโควิด 19 นำร่องสมุทรสาครโมเดล พื้นที่ต้นแบบ 7 ธันวาคม 2564

“โครงการนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Research and Development) นำร่องใน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ปิดเรียนยาวนาน เพื่อหาตัวแบบก่อนขยายผลไปทั่วประเทศ โดยมีงบประมาณส่วนหนึ่งในการสนับสนุน การดำเนินงานจะเชิญชวนสถานศึกษาทุกสังกัด ทั้ง สพฐ. อบท. และ สช. เข้าร่วม ด้วยรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับทักษะด้านคณิตศาสตร์และทักษะการอ่าน ซึ่งพบว่าเป็นทักษะที่มีภาวะถดถอยมากที่สุดในช่วงปิดโรงเรียน และเป็นสองทักษะที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ และภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ทักษะสังคม อารมณ์ สุขภาพกาย สุขภาพใจ ก็เป็น สิ่งที่ต้องเติมเต็มและส่งเสริมพัฒนาการไปพร้อมๆ กัน ซึ่ง จังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ที่มีความร่วมมือ ในระดับจังหวัดที่เข้มแข็ง และทาง กสศ. ยูนิเซฟ และกระทรวงศึกษาธิการ จะเข้ามาเสริมในส่วน ของการค้นหานวัตกรรมมาช่วย เพื่อให้ไปสู่ผลลัพธ์ได้ดียิ่งขึ้น”

นางสาวธันว์ธิดา วงศ์ประสงค์

ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

งานเปิดตัวโปรแกรมฟื้นฟูเรียนรู้ถดถอย ช่วยเด็กหลุดจาก

ระบบทุกมิติในช่วงโควิด 19 นำร่องสมุทรสาครโมเดล

พื้นที่ต้นแบบ 7 ธันวาคม 2564

“โควิด 19 คืออุปสรรค แต่ขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสในการค้นหาโมเดลต่างๆ มาพัฒนาการศึกษาให้ปรับตัวเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่ต้นแบบการจัดการศึกษา

เป้าหมายของโครงการจึงมุ่งไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา และนวัตกรรมในการบริหารระดับจังหวัด โมเดลที่ดำเนินงานเริ่มต้นจากสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถประเมินภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับสำรวจความพร้อมและความต้องการของครูและนักเรียน การส่งเสริมขีดความสามารถของครูและโรงเรียน ทั้งด้านเนื้อหา ศาสตร์การสอนและเทคโนโลยี ด้วยวิธี Micro-Learning การเรียนรู้แบบผสมผสานและสั้น กระชับ ในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้คำปรึกษา และยังสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงเครื่องมือที่จำเป็น จนสามารถพัฒนานวัตกรรมและออกแบบการเรียนรู้เพื่อลดภาวะความรู้ถดถอยให้แก่ผู้เรียนได้

สำหรับนักเรียนนั้น เน้นการฟื้นฟูพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ผ่านการเรียนการสอนทางไกล การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ผ่านกล่องการเรียนรู้ หรือ learning box การพัฒนาทักษะสุขภาวะกายและจิตใจผ่านการเรียนการสอนรายบุคคล ครอบคลุมทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่ต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ทั้งหมดนี้ทำงานร่วมกับครู ผู้ปกครอง และกลไกอาสาสมัครชุมชนร่วมด้วย

สุดท้ายแล้วเราไม่ได้มีเป้าหมายในการค้นพบสูตรสำเร็จที่จะนำไปใช้ได้กับทุกที่ แต่ต้องทำให้ครูในทุกพื้นที่มีความสามารถพัฒนาโปรแกรมฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยให้แก่นักเรียน สามารถออกแบบนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งเราจะศึกษาทั้งความสำเร็จและล้มเหลวเพื่อนำมาขยายผลแบ่งปันระหว่างพื้นที่”

ดร.นรธพร จันท์เจ็ลย์ เสริบุตร

ประธานมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม

งานเปิดตัวโปรแกรมฟื้นฟูเรียนรู้ถดถอย ช่วยเด็กหลุดจากระบบทุกมิติในช่วงโควิด 19 นำร่องสมุทรสาครโมเดล พื้นที่ต้นแบบ 7 ธันวาคม 2564

“ความถดถอยของการเรียนรู้ หมายถึง การเปรียบเทียบทักษะของเด็กในช่วงเวลาการไปเรียนปกติกับการปิดเรียน ซึ่งวัดได้จากเครื่องมือทางสถิติ ซึ่งได้ผลวิเคราะห์หลักว่า การที่เด็กไม่ได้ไปโรงเรียนส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับทักษะคณิตศาสตร์ และ Working Memory (ความจำใช้งาน) ซึ่งหมายถึงความสามารถของเด็กในการจดจำข้อมูล และนำข้อมูลมาประมวลผลเพื่อนำกลับมาใช้ อันเป็นทักษะที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง โดยนัยสำคัญอยู่ที่การปิดโรงเรียนที่ยาวนานยิ่งสัมพันธ์กับทักษะที่สูญหายไปเพิ่มขึ้น บางกลุ่มตัวอย่างมีภาวะสูญหายของทักษะมากถึง 90%

ข้อมูลเหล่านี้ย้ำเตือนว่าทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมกันในการฟื้นฟูความรู้ที่ถดถอย และสร้างแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อรับมือกับสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งยังคงไม่มีความแน่นอน”

ดร.วีระชาติ กิเลนทอง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการประเมิน

และออกแบบนโยบาย (RIPED)

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

งานเปิดตัวโปรแกรมฟื้นฟูเรียนรู้ถดถอย ช่วยเด็กหลุดจาก

ระบบทุกมิติในช่วงโควิด-19 นำร่องสมุทรสาครโมเดล

พื้นที่ต้นแบบ 7 ธันวาคม 2564

“หนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครในยุคโควิด 19 คือการพยายามรักษาเด็กเยาวชนทุกคนให้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และมีโอกาสที่เสมอภาคในการพัฒนาทุนมนุษย์ตามศักยภาพและความถนัดเป็นรายบุคคล การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงเป็นโจทย์สำคัญของการฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจ ที่จังหวัดจะลงทุนในอนาคตอันใกล้นี้ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ยังมีความไม่แน่นอนสูง จำเป็นที่ภาคส่วนต่างๆ ต้องคำนึงถึงการเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน เพื่อนำเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาในช่วงที่ผ่านมาให้เร็วที่สุด ไม่ให้เกิดการเสียโอกาสในชีวิต การแก้ปัญหาต้องขอความร่วมมือเด็กเป็นศูนย์กลาง จำเป็นต้องคำนึงถึงการเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินงานในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ

การพาเด็กๆ กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาในสถานการณ์อันไม่ปกติ จำเป็นต้องอาศัยมาตรการโปรแกรมฟื้นฟูที่ครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางจังหวัดสมุทรสาคร กสศ. องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จะเข้ามาช่วยจังหวัด นอกจากนี้ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้คือครอบครัวและผู้ปกครองของนักเรียน บางครอบครัวอาจมีข้อจำกัดในชีวิต ต้องช่วยกันทำให้การศึกษาของเด็กในกลุ่มนี้มีทางเลือกมากขึ้น ในการทำงานเรื่องนี้เพื่อก้าวไปด้วยกันสู่สมุทรสาครโมเดล จังหวัดต้นแบบลดความเหลื่อมล้ำ ฟื้นฟูการเรียนรู้เพื่อเด็กทุกคน”

นายณรงค์ รักร้อย

ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร

งานเปิดตัวโปรแกรมฟื้นฟูเรียนรู้ถดถอย ช่วยเด็กหลุดจากระบบทุกมิติในช่วงโควิด-19 นำร่องสมุทรสาครโมเดล พื้นที่ต้นแบบ 7 ธันวาคม 2564

“การศึกษาของจังหวัดสมุทรสาครเกิดความท้าทายอย่างมาก ภาพของการศึกษาถูกปรับไป เนื่องจากเราเป็นจังหวัดที่เกิดการแพร่ระบาดอย่างหนักต่อมาจากประเทศจีนกว่าจะปรับตัวได้ก็ใช้ระยะเวลานานพอสมควร หลังจากนั้นพอมีโครงการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยเข้ามา

ในฐานะศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเรามีหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการบูรณาการการศึกษาจังหวัดในทุกระดับและทุกสังกัดภายในจังหวัดเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของทุกโรงเรียน เรามองภาพความสำเร็จของโครงการว่า

- 1.เด็กในจังหวัดสมุทรสาครควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน เราจะทำอย่างไรให้เด็กเรียนรู้ได้ดีในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
- 2.เด็กในจังหวัดสมุทรสาครควรได้รับคุณภาพทางการศึกษา

โดยเราได้รับความร่วมมือจากภาคีผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับครู เช่น มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม เพื่อทำให้ครูมีทักษะในการจัดการเรียนสอนให้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

ซึ่งนอกจากความร่วมมือของภาคีภายนอกแล้ว ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิด ‘สมุทรสาครโมเดล’ ได้ก็คือ ความเข้มแข็งและความร่วมมือร่วมใจของคนภายในจังหวัด ได้แก่ 1.ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เห็นความสำคัญของโครงการ 2.ผู้นำของหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน (ประถม มัธยม ท้องถิ่น อาชีวฯ) 3.ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจ 4. คุณครู 5.ความร่วมมือของชุมชนผู้ปกครอง และ 6.ศึกษานิเทศก์ เรามองว่าทั้ง 6 ส่วนนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและเป็นมิติของการทำงานร่วมกันที่จะทำให้ลูกหลานในสมุทรสาครได้รับการฟื้นฟูภาวะความรู้ที่ถดถอยนี้

นายอาคม ศาณศิลป์

ศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร

บทสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2565

“จังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 อย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่ต้องหยุดเรียนที่โรงเรียนเป็นระยะเวลานาน ซึ่งจากการนิเทศ ติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนรู้พบว่า สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางทักษะการเรียนรู้ พฤติกรรม สุขภาวะกายและจิตของนักเรียนถดถอยลงอย่างเห็นได้ชัด

ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร รวมถึงโรงเรียนในสังกัด 102 แห่ง เล็งเห็นความสำคัญของ ปัญหา นี้ ที่จะต้องช่วยกันเร่งฟื้นฟูทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้กลับคืนมาให้เร็วที่สุด โดยเน้นไปที่ทักษะ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และสุขภาวะกายและจิต

และเราในฐานะหน่วยงานสนับสนุน ประสานงาน ได้จัดศึกษานิเทศก์ลงพื้นที่ร่วมออกแบบการจัดกิจกรรม ควบคู่กับทีมงานเครือข่าย นิเทศ ติดตามความก้าวหน้า ประสานงาน เสนอแนะ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ ทีมงานมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมเป็นกำลังใจให้ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และถือเป็นความโชคดีของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร ที่ได้เข้าร่วมโครงการ (Booster) ครั้งนี้

นอกจากนี้ทาง สพป.สมุทรสาคร ยังได้นำแนวทางของโครงการไปขยายผลกับอื่นๆ ในสังกัด ครอบคลุมทุกโรงเรียน เพื่อร่วมกันฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และเพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียนของเรา

นายจรงค์ รุ่งเรืองศิรินนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล
การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสาคร

บทสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2565

“หลังวิกฤตโควิด 19 ค่อยๆ คลายตัวลง ประเด็นการฟื้นฟูความถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากและมีความท้าทายที่เกิดขึ้นในจังหวัดสมุทรสาคร เพราะเป็นสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อนักเรียน ทั้งยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กจำนวนไม่น้อยต้องหลุดออกจากระบบการศึกษาไป ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อสังคม ในอนาคตอย่างแน่นอน

เพราะการไม่ได้รับการศึกษา หรือการได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพของเด็กๆ จะทำให้ขาดทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป ไม่ใช่แค่ด้านวิชาการเท่านั้น รวมถึงการขาดทักษะในการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆ

ดังนั้น เราเห็นว่าครูยังต้องได้รับการพัฒนาตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพกายและจิต ของครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการติดตามปรับปรุง และมีการสะท้อนผล เพื่อเป็นการประเมินให้ทราบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร มีความเข้าใจหรือไม่ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ครูวิเคราะห์ความต้องการเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ในฐานะนักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ เราจะทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการการพัฒนางานให้กับครูและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ติดตาม ประเมินผลการ ดำเนินงานกิจกรรม เพื่อพัฒนางานด้านการศึกษาของจังหวัดให้ดีขึ้น”

นางสาวปัญญภรณ์ ชุมสวัสดิ์
 ตำแหน่งนักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
 บลัสมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2565

แนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้ทดถอย

ด้วยกลยุทธ์ 5 มาตรการ จากกรณีศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร (EDUCATION RECOVERY)

โดย มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมมีภารกิจเพื่อให้เด็กทุกคนในประเทศไทยมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน

โดยผ่านโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมใหม่ และวิธีแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีในการอุดช่องว่างทางการศึกษาผ่านความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

ตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างกว้าง มูลนิธิฯ จึงเห็นความจำเป็นในการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยของเด็ก โดยมุ่งเน้นพัฒนาโมเดลที่ยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนการสอนในบริบทที่มีความหลากหลายใน 3 ด้าน คือ ด้านการอ่านเขียน ด้านคิดคำนวณ และด้านอารมณ์และสังคม ผ่านการใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนการสอนทางไกล ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้บทเรียนแบบไมโครเลิร์นนิ่ง และการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อการช่วยเหลือผู้เรียน

จึงได้กำหนด 5 มาตรการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยเป็นกรอบตั้งต้นและเป็นกลยุทธ์ในการออกแบบการเรียนรู้ควบคู่กับการเรียนออนไลน์ หนังสือเล่มนี้จึงได้นำตัวอย่างกรณีศึกษาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมาถอดบทเรียน เพื่อให้เป็นองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติสำหรับโรงเรียนที่อยากสร้างต้นแบบหรือขยายผลในเชิงพื้นที่ ในเรื่องการฟื้นฟูภาวะความรู้ถดถอย และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

"หน้าที่ของมูลนิธิสตาร์ฟิชคันทรีโฮม จะเป็นคนออกแบบตัววิธีการ มีหน้าที่เข้าไปทำงานร่วมกับโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้โรงเรียนสามารถที่จะทำแผนฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยของตัวเองได้ อิงจาก 5 มาตรการ ซึ่งจะเป็นแผนประจำปีของโรงเรียน โดยที่มีเครื่องมือการเติมเต็มในเรื่องขององค์ความรู้ สมรรถนะต่างๆ ของคุณครูใน การที่จะจัดทำแผนแล้วดำเนินการ เพราะฉะนั้นสตาร์ฟิชจึงเหมือนเป็นคนที่ช่วยเข้าไปสนับสนุนโรงเรียนในการ ดำเนินการฟื้นฟูภาวะความรู้ถดถอยของนักเรียน" ดร.นรธรพร จันทร์เจลิย เสริบุตร CEO Starfish Education

มาตรการที่ 1 : โรงเรียนประเมินสภาพแวดล้อมทั้งระบบ (LANDSCAPE ASSESSMENT)

มาตรการนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้โรงเรียนทำความเข้าใจปัญหาและประเมินสถานการณ์ บริบทแวดล้อมตัวเด็ก โดยออกข้อสอบวัดความรู้เพื่อทดสอบว่า เด็กมีความรู้ถดถอยลงหรือไม่ และถดถอยลงในลักษณะอย่างไร อีกทั้งต้องสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยครูจัดทำตารางเยี่ยมตามบ้าน และสำรวจเพื่อประเมินความพร้อมในการ เรียนออนไลน์ว่าแต่ละครอบครัวสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี สัญญาณอินเทอร์เน็ต และการเข้าถึงทรัพยากรเพื่อการ เรียนรู้ต่างๆ เป็นอย่างไร รวมทั้งสำรวจความต้องการพื้นฐานที่โรงเรียนจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม มีความโดดเด่นในเรื่องของการวิเคราะห์ปัญหาความรู้ถดถอยที่พบเจอในนักเรียน และการใช้แบบประเมิน SDQ จนกระทั่งสามารถส่งต่อการขอความช่วยเหลือให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม และทันที

ครูจุฑารัตน์ นามลา ครูประจำชั้น ป.3 เล่าถึงประเด็นปัญหาที่พบในเรื่องของภาวะความรู้ถดถอยของนักเรียนใน 2 ประเด็น คือ 1.หลังจากปิดเรียนเป็นเวลานานทำให้เด็กอ่านไม่ได้ หลงลืมสระพยัญชนะ ซึ่งพบเห็นได้อย่างชัดเจน และเมื่ออ่านไม่ได้ทำให้ไม่สามารถตีความโจทย์ปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์ได้ อีกทั้งยังทำข้อสอบของระดับชั้น ก่อนหน้าไม่ได้อีกด้วย และ 2.นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรง ซึ่งเป็นผลมาจากการติดโทรศัพท์มือถือใน ช่วงเวลาที่อยู่บ้านเป็นเวลานาน

หลังจากพบปัญหาดังกล่าว ทางโรงเรียนจึงได้ดำเนินการประเมินนักเรียนใน 3 ด้าน ประกอบด้วย การประเมินความรู้วิชาภาษาไทย การประเมินความรู้วิชาคณิตศาสตร์ และการประเมินสุขภาวะของนักเรียน เพื่อเป็นข้อบ่งชี้ว่า นักเรียนเกิดสภาวะความรู้ถดถอยอย่างไร และได้หาแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.การประเมินความรู้วิชาภาษาไทย โรงเรียนจะใช้แบบประเมินการอ่านเขียนที่มีชื่อว่า “เครื่องมือคัดกรอง ความสามารถในการอ่านและการอ่านเขียน” สำหรับนักเรียนระดับชั้น ป.1-6 ซึ่งเป็นของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประเมินภาคเรียนละ 1 ครั้ง และโรงเรียน จะจัดการประเมินขึ้นมาและประเมินผลเอง รวมถึงมีการเปรียบเทียบผลระหว่างภาคเรียน
- 2.การประเมินความรู้วิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนจะนำข้อสอบของปีก่อนมาใช้ เช่น ปีนี้นักเรียนเรียนอยู่ชั้น ป.2 ก็จะใช้ข้อสอบของชั้น ป.1 มาให้สอบ ซึ่งพบว่าจากที่นักเรียนเคยได้คะแนนเยอะตอน ป.1 แต่ตอนนี้ ขึ้นมา ป.2 ทำไม่ได้แล้ว

3. การประเมินสุขภาพ โรงเรียนจะใช้แบบประเมิน SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire) เป็นแบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน พัฒนาโดย Robert Goodman จิตแพทย์เด็กชาวอังกฤษ ซึ่งแบบ ประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน มี 3 ชุด ได้แก่ 1. แบบประเมิน สำหรับนักเรียนประเมินตัวเอง (self-rated) 2. แบบประเมินสำหรับครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน (teacher) และ 3. แบบประเมินสำหรับผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินนักเรียน (parent)

ตัวอย่างข้อคำถามในแบบประเมิน SDQ (ข้อ 1- 10)

1. แบบประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง (Self-rated)

แบบประเมินตนเอง (SDQ) ฉบับนักเรียนประเมิน

(ด้านหน้า)

ชื่อ-สกุลนักเรียน (นาย/ต.ช./นางสาว/ต.ญ.)ชั้นม. เลขที่

วัน/เดือน/ปีเกิด เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย x ลงในช่องท้ายหัวข้อ กรุณาตอบให้ตรงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

ข้อ	รายการประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1	ฉันพยายามจะทำดีกับคนอื่น ฉันใส่ใจในความรู้สึกของคนอื่น			
2	ฉันอยู่ไม่นิ่ง ฉันนั่งนานๆ ไม่ได้			
3	ฉันปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบายบ่อยๆ			
4	ฉันเต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น (ของกิน ของเล่น ของใช้ เป็นต้น)			
5	ฉันโกรธแค้น และมักอารมณ์เสีย			
6	ฉันชอบอยู่คนเดียว ฉันชอบเล่นคนเดียว หรืออยู่ตามลำพัง			
7	ฉันมักทำตามคนอื่นบอก			
8	ฉันขี้กลัว			
9	ใครๆ ก็ล้อฉันได้ถ้าเขาเสียใจ อารมณ์ไม่ดีหรือไม่สบายใจ			
10	ฉันอยู่ไม่สุข ใจว้าวาย			

2. แบบประเมินสำหรับครูเป็นผู้ประเมินนักเรียน (teacher)

5

แบบประเมินตนเอง (SDQ) ฉบับครูประเมินนักเรียน

(ด้านหน้า)

ชื่อ-สกุลนักเรียน (นาย/ต.ช./นางสาว/ต.ญ.)ชั้นม. เลขที่

วัน/เดือน/ปีเกิด เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย x ลงในช่องท้ายหัวข้อ กรุณาตอบให้ตรงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

ข้อ	รายการประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1	ทำสิ่งที่ไม่ดีกับคนอื่น			
2	อยู่ไม่เบิ่งนั่งนิ่งๆ ไม่ได้			
3	มักจะบ่นว่าปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบาย			
4	เต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน (ของเล่น ของกิน เป็นต้น)			
5	มักจะทำตัวกลัวหรือไม่สบายใจ			
6	ค่อนข้างแยกตัว ชอบเล่นคนเดียว			
7	เจตนา มักจะทำตามที่คุณครูต้องการ			
8	กลัวใจคนอื่น หรือกลัวคนอื่น			
9	เก็บตัวได้ตลอดเวลาที่คนอื่นไม่สนใจ หรือไม่สบายใจ			
10	อยู่ไม่สุข ใจว้าวาย			
11	มีเพื่อนสนิท			
12	มักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น หรือรังแกคนอื่น			
13	ดูไม่มีความสุข หัวเหวี่ยง หรือใจน้อย			

3. แบบประเมินสำหรับผู้ปกครองเป็นคนประเมินนักเรียน (parent)

แบบประเมินตนเอง (SDQ) ฉบับผู้ปกครองประเมิน
(ด้านหน้า)
ชื่อ-สกุลนักเรียน (นาย/ค.ช./นางสาว/ค.ญ.) ชั้น เลขที่
วัน/เดือน/ปีเกิด เพศ ☒ ชาย ☐ หญิง
ค่าชี้แจง จงทำเครื่องหมาย x ลงในช่องท้ายหัวข้อ กรุณาตอบให้ตรงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน

ข้อ	รายการประเมิน	ไม่จริง	ค่อนข้างจริง	จริง
1	ทำใจยากหรือโกรธคนอื่น			
2	อยู่ไม่พั่งนึ่งๆ ใจไม่ดี			
3	มักจะบอกว่าปวดศีรษะ ปวดท้อง หรือไม่สบาย			
4	เต็มไปด้วยเรื่องน่ารำคาญใจ (ขมขื่น, ขงขี้, ดินสอ, เป็นต้น)			
5	มักจะอาละวาดหรือโมโหง่าย			
6	ค่อนข้างขี้กลัว ขอนเล่นคนเดียว			
7	เชื่องช้า มักจะทำตามผู้อื่นไม่ทัน			
8	กลัวหรือกลัวเรื่อง ดูโรคภัยไข้เจ็บ			
9	เป็นที่พึ่งได้เวลาที่คนอื่นเสียใจ อารมณ์ไม่ดี หรือไม่สบายใจ			
10	อยู่ไม่สุข อยู่นานอย่างน่าเบื่อ			
11	มีเพื่อนสนิท			
12	มักมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเด็กอื่น หรือรังแกเด็กอื่น			
13	ดูมีความสุข ท้อแท้ ร้องไห้ง่าย			

ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการประเมิน SDQ นักเรียน : “แบบประเมิน SDQ ทำให้เห็นถึงสภาวะทางจิตใจของเด็ก เราสามารถวางแผนช่วยเหลือเด็กได้อย่างชัดเจนและตรงจุดมากขึ้น ครูและผู้ปกครองสามารถส่งต่อนักเรียนคนหนึ่งที่มีอารมณ์รุนแรงตอนอยู่ที่บ้าน แต่ไม่แสดงอาการที่โรงเรียนไปสู่มือคุณหมอที่โรงพยาบาลบ้านแพ้วได้อย่างรวดเร็ว” ครูจุฑารัตน์กล่าว

**“เพราะการประเมินภาวะด้านจิตใจของนักเรียน
สามารถช่วยให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่”**

กรณีศึกษาโรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล มีความโดดเด่นในเรื่องการวิเคราะห์ปัญหาผู้เรียน จนนำไปสู่การทำวิจัยชั้นเรียน และใช้เทคโนโลยีการศึกษาในการประเมินภาวะความรู้ถดถอย รวมถึงประเมินทักษะและสมรรถนะของ ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ครูอนุชา สาถิณสิน ครูสอนวิชาภาษาไทย ได้เล่าถึงประเด็นอาการ Learning Loss ที่พบกับเด็กนักเรียนใน ห้องเรียนของตนเองดังนี้

1. เด็กมีปัญหาพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ใช้ระดับภาษาไม่ได้ รวมถึงการเขียนไม่ได้
2. เด็กบางคนอยู่บ้านจนเกิดความเคยชิน ถ้าถึงวันที่ต้องไปโรงเรียนจะเกิดภาวะ School Phobia คือ กลัวการมาโรงเรียน
3. ขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ
4. การเรียนรู้ช้า ในด้านอ่านเขียน เด็กมีความรู้ความสามารถทางวิชาการที่ต่ำลง
5. ติดเครื่องมือสื่อสาร เสพสื่อโซเชียล
6. เด็กเกิดความเครียดในการเรียน

ซึ่งครูอนุชา ได้ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาช่วยในการประเมินความรู้ถดถอยของนักเรียนในห้องเรียน วิชาภาษาไทย ได้แก่

1. ระบบ Q-info : ใช้ในการประเมินอัตราการขาด ลา มา สาย และเช็คภาระงานของนักเรียน

ชื่อ-นามสกุล (มา)	เลขที่	สถานะ	หมายเหตุ
ธนวัฒน์ เขียวคำ (มา)	151	✓	
จตุรภัทร เอ็มโคกสรด (มา)	152	✓	
ธันวา จันทน (มา)	153	✓	
ณัฐพล เนียมขนาด (มา)	154	✓	
ณัฐวุฒิ นาเกื้อน (มา)	155	✓	
ชัยสิทธิ์ มากพูน (มา)	156	✓	
พีรพัฒน์ ไทยเพิ่มพูน (มา)	157	✓	
ณรงค์ศักดิ์ ทัมเงิน (มา)			

2. Class Dojo : เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูอนุชาได้ใช้ Class Dojo ในการประเมินทักษะและสมรรถนะของนักเรียนแบบเรียลไทม์

3. Effect Size : การหาค่าความต่างก่อนเรียน - หลังเรียนในวิชาภาษาไทย ผ่านการอ่าน คำในภาษาไทย เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการวิจัยชั้นเรียน

   				
วิเคราะห์ขนาดของผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ (Effect Size)				
รายวิชาภาษาไทย ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5				
ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การอ่านคำในภาษาไทย ชื่อเรื่อง คำในภาษาไทย				
ผู้สอน นายอนุชา ศาส์สิน				
โรงเรียนสหกรณ์การเกษตรห้วยละแ้ว สท.สมุทรสาคร				
เลขที่	ชื่อ-สกุล	ผลสอบก่อนเรียน (15)	ผลสอบหลังเรียน (15)	Student's ES
1	เด็กชายทศพร สุตพันธ์	8	10	0.90
2	เด็กชายจิรวัฒน์ ทองมาก	10	11	0.45
3	เด็กชายพงศธร สอนสกุล	7	9	0.90
4	เด็กชายวิชญพงศ์ จานประเสริฐ	9	11	0.90
5	เด็กชายวงศกร แก่นแดง	12	14	0.90
6	เด็กชายราชันย์ จันทู	6	8	0.90
7	เด็กชายกฤษดา แก้วรอด	6	8	0.90
8	เด็กชายพงศ์พิสุทธิ์ กาวี	9	12	1.35
9	เด็กหญิงกมลรัตน์ เปี้ยเปีย	11	13	0.90
10	เด็กหญิงรวิญญา พิมพ์งาม	11	12	0.45

 ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เข้ามาช่วยในการประเมินภาวะความรู้ถดถอยของนักเรียน คือ ลดภาระการทำงานของครู และทำให้ครูสามารถเห็นพฤติกรรมบ่งชี้ที่ถดถอยของนักเรียนได้อย่างทันที (real time) จนนำไปสู่การออกแบบและจัดกิจกรรมที่ฟื้นฟูความรู้ถดถอยของนักเรียนต่อไป

**“การใช้เทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาช่วยในการประเมิน
ช่วยลดภาระงานและระยะเวลา
ที่สำคัญทำให้ครูเห็นพฤติกรรมของเด็กได้อย่างเรียลไทม์”**

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) เป็นโรงเรียนเอกชน ได้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยให้กับนักเรียน มีความโดดเด่นในการใช้วิธีการและข้อสอบที่หลากหลาย และได้แบ่งกลุ่มผู้เรียนตามภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยอย่างเป็นระบบ

1. โรงเรียนได้มีการสำรวจข้อมูลและเยี่ยมบ้านนักเรียน แล้วนำมาจัดทำเป็น Portfolio บันทึกการเยี่ยมบ้านเพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

2. โรงเรียนได้มีการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน โดยใช้แบบประเมิน SDQ ของนักเรียนทุกระดับชั้น และนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อจำแนกกลุ่มเด็ก โดยออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา

สรุปผลระบุดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเมินตนเอง (SDQ) ปีการศึกษา 2565

นักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

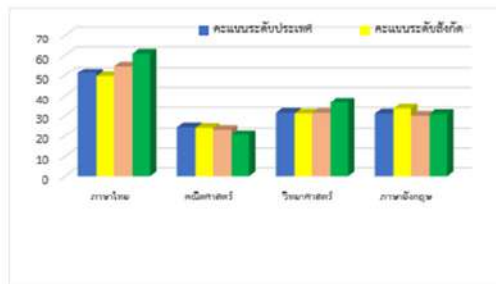
รวมจำนวน(ตามบัญชีเรียกชื่อ) 827 คน รวมจำนวน(ทำแบบประเมิน) 823 คน

ลำดับ	พฤติกรรม	จำนวน	ปกติ		เสี่ยง		มีปัญหา	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ด้านอารมณ์	823	547	66.46	88	10.69	188	22.84
2	พฤติกรรม	823	640	77.76	95	11.54	88	10.69
3	สมาธิสั้น	823	717	87.12	44	5.35	62	7.53
4	ความสัมพันธ์กับเพื่อน	823	721	87.61	64	7.78	39	4.74
ภาพรวม (SDQ)จากคะแนนรวม 4 ด้าน			627	76.18	66	8.02	132	16.04
5	สัมพันธ์ภาพทางสังคม	823	มีจุดแข็ง		ไม่มีจุดแข็ง			
			719	87.36	104	12.64		

3. โรงเรียนได้มีการใช้แบบทดสอบระดับชาติ ประกอบด้วย แบบทดสอบ RT สำหรับ ป.1, แบบทดสอบ NT สำหรับ ป.3 และแบบทดสอบ O-NET สำหรับ ป.6 และ ม.3 ในปี 2564 และหลังจากนั้นได้นำผลคะแนนมา เปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นๆ (ตัวอย่างการเปรียบเทียบ O-Net ของนักเรียนระดับชั้น ม.3)

การเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ปีการศึกษา 2564 ระดับประเทศ ระดับสังกัด ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ				สูง/ต่ำ
		ระดับโรงเรียน	ระดับประเทศ (1)	ระดับสังกัด (2)	ระดับจังหวัด (3)	
ภาษาไทย	100	60.79	51.19	49.56	54.66	สูงกว่า(1)(2)(3)
คณิตศาสตร์	100	20.66	24.47	24.21	23.25	ต่ำกว่า(1)(2)(3)
วิทยาศาสตร์	100	36.74	31.45	31.12	31.40	สูงกว่า(1)(2)(3)
ภาษาอังกฤษ	100	30.84	31.11	33.49	29.98	สูงกว่า(1) (2)ต่ำกว่า(3)

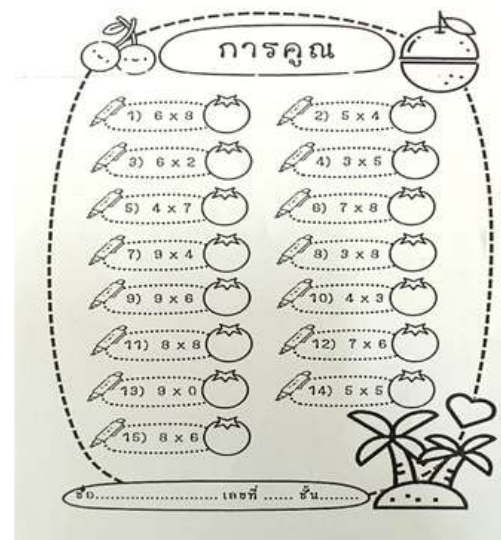
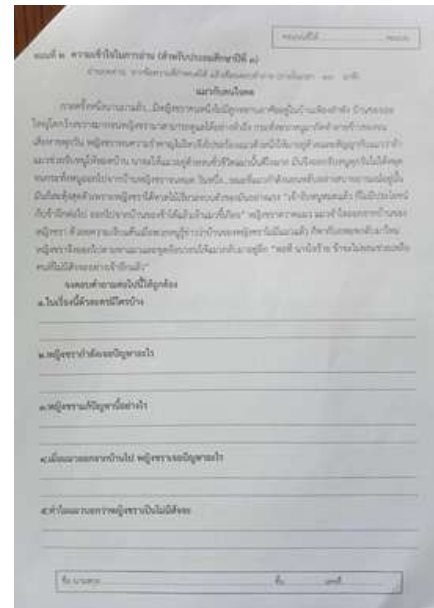

4. โรงเรียนมีการประเมินด้านการอ่าน-เขียน, ด้านคณิตศาสตร์ และด้านสุขภาพจิต ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี 2565 และแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นระดับ ปกติ=เขียว, ถดถอย = เหลือง และ แก่ไขเรื้อรัง = แดง (ตัวอย่างการประเมินด้านการอ่าน-เขียน)

แบบรายงานผลการคัดกรองผู้เรียนเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อลดภาวะการเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ด้านการอ่าน การเขียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565

ที่	ระดับชั้น	สรุปผลการจัดกลุ่มผู้เรียน		หมายเหตุ
		กลุ่มถดถอย (สีเหลือง)	กลุ่มต้องแก้ไข (สีแดง)	
1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	21	14	
2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	26	4	
3	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	18	2	
4	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	19	0	
5	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	38	2	
6	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	17	5	
รวม		139	25	
7	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	40	1	
8	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	21	15	
9	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	13	4	
รวม		74	20	
รวมทั้งหมด		213	45	
ร้อยละ		27.20	5.75	

 ปกติ
 ถดถอย
 แก่ไขเรื้อรัง

แบบวัดความรู้เรื่องการคูณ

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) มีความโดดเด่นในเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวนักเรียน จนเกิดเป็นนโยบายว่าครูทุกคนจะต้องเยี่ยมบ้านนักเรียน 100%

ครูเทียนฤทัย ทองใบอ่อน ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ป.5-6 เล่าให้ฟังว่า “ตั้งแต่เปิดเทอมมา มีเด็กในห้องคนหนึ่งไม่เคยทำการบ้านเสร็จเลย ตอนแรกตัดสินใจว่า เด็กคนนี้ไม่มีความรับผิดชอบ แต่พอไปเยี่ยมบ้านเด็กจึงเห็นว่า แม่เขาค้างจ่ายค่าไฟมาสองเดือนแล้ว เพราะไม่มีเงินจ่าย เขาอยู่กับแม่สองคน หลังจากนั้นเราเลยหาวิธีการช่วยเหลือเขา โดยการให้เขาทำการบ้านให้เสร็จที่โรงเรียน แล้วค่อยให้ผู้ปกครองมารับกลับบ้าน ซึ่งการเยี่ยมบ้านครั้งนั้น ทำให้เราเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อนักเรียนคนนั้นไปเลย”

จะเห็นได้ว่า นอกจากการประเมินความรู้ทางวิชาการและสุขภาวะทางอารมณ์ของนักเรียนแล้ว การประเมินสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวนักเรียน ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยเช่นกัน

หลังจากนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว จึงได้มีการจัดประชุมและกำหนดนโยบายให้ครูทุกคนเยี่ยมบ้านเด็กนักเรียน 100 % ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มข้น เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็กทุกคน ซึ่งจะต่างจากเมื่อก่อนที่จะไปเยี่ยมบ้านเฉพาะเด็กที่มีปัญหาเท่านั้น และสำหรับเด็กที่มีปัญหาจริง ๆ เช่น ไม่ค่อยมาเรียน ขาดเรียนบ่อย ก่อนเยี่ยมบ้านครูจะใช้วิธีการดังนี้

1. ให้ครูประจำชั้นสังเกตนักเรียนในห้องเรียนของตัวเองในทุกๆ วัน หากเด็กคนไหนขาดเรียนบ่อย จะใช้วิธีการโทรตามกับผู้ปกครองก่อน
2. ถ้าโทรไปแล้วผู้ปกครองไม่รับสาย ครูประจำชั้นจะติดต่อไปทางผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดตามนักเรียน และเพื่อให้รู้พิกัดบ้านของนักเรียน จากนั้นครูประจำชั้นจะลงไปติดตามนักเรียนที่บ้าน ซึ่งถ้าบ้านของนักเรียนเป็นสถานที่เสี่ยง เช่น เป็นพื้นที่เปลี่ยว ไม่มีบ้านคน ครูประจำชั้นจะใช้วิธีชวนเพื่อนครูร่วมชั้นไปด้วย หรือชวนนักเรียนรุ่นพี่ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นนำพาเข้าไป

ผลที่เกิดขึ้นจากการเยี่ยมบ้านเด็กนักเรียน คือ ทำให้ครูเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมากขึ้น สามารถปรับวิธีการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม ลดการตัดสินใจนักเรียน และไม่ตัดโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน

“การเยี่ยมบ้าน 100% ทำให้เราเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อนักเรียนไปเลย”

มาตรการที่ 2 : การวางแผนของโรงเรียนทั้งระบบ (WHOLE SCHOOL PLANNING)

มาตรการนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานของเด็กไปสู่การวางแผนโดยจัดทำเป็นทีมโรงเรียน เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน เนื่องจากการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยไม่สามารถทำเฉพาะครูบางคน บางชั้นเรียน เพราะเด็กทุกคนได้รับผลกระทบทั้งหมด ดังนั้น การวางแผนระดับโรงเรียนจะสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับเด็กแต่ละระดับชั้นและรายวิชา นอกจากนี้ยังได้วางมาตรการความปลอดภัยในการดำเนินงานวางแผนบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และระยะเวลา เพื่อดำเนินการให้เกิดความสอดคล้องกับการบริหารงานของโรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการ ครู ชุมชน และผู้ปกครองร่วมกันวางแผน

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) มีความโดดเด่นในเรื่องของการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ของนักเรียน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาที่ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย วิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้ทำเฉพาะแค่วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สุขศึกษา เท่านั้น แต่จะมี คุณครูวิชาศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ การงานอาชีพด้วย เพราะโรงเรียนจะจัดกิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้ให้กับ นักเรียน เพราะให้นักเรียนได้ลงมือทำและมีความสุขที่ได้เรียนและเล่นไปด้วยกัน

นอกจากนี้ การตั้งคณะกรรมการของโรงเรียนจะต้องประกอบด้วย ผู้ปกครองเครือข่ายของโรงเรียน เนื่องจากการ ประชุมผู้ปกครอง จะต้องมีการคัดเลือกผู้ปกครองเครือข่ายในแต่ละระดับชั้น ซึ่งโรงเรียนจะมีแนวคิดในการคัดเลือก ผู้ปกครองดังนี้

1. เลือกผู้ปกครองที่สนใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาให้กับลูกหลานของตัวเอง
2. มีแนวคิดที่ใหม่ และเป็นมุมมองที่สามารถมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนได้
3. มีลูกหรือหลานศึกษาอยู่ที่โรงเรียน เพราะผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียน

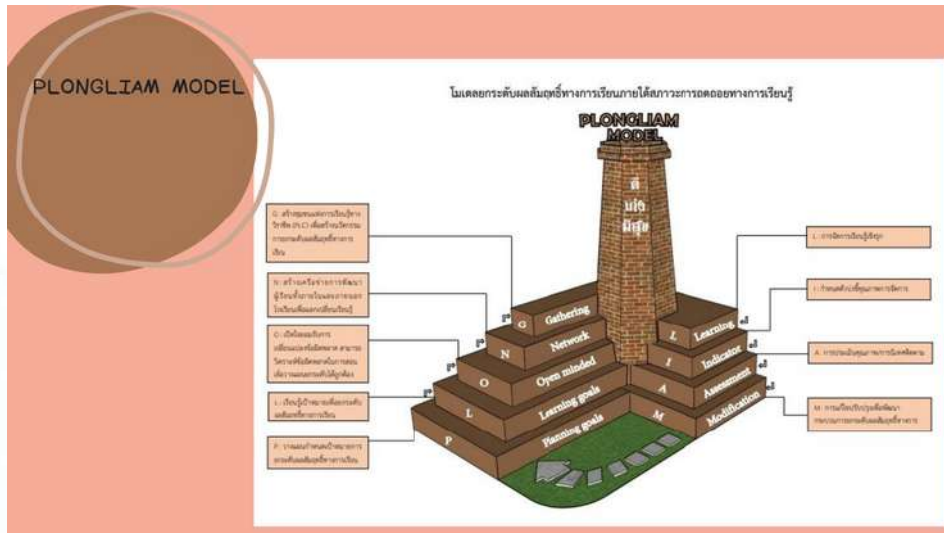
ซึ่งทั้ง 3 แนวคิดนี้ ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและเครือข่ายผู้ปกครองเข้มแข็ง อีกทั้งยังเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) อีกด้วย

**“การวางแผนตั้งคณะกรรมการ เราไม่ได้ตัวแทนเลือกวิชาใดวิชาหนึ่ง
แต่เราเลือกทุกวิชามารวมกัน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุก
และมีความสุข และที่สำคัญจะต้องมีตัวแทนผู้ปกครอง
ที่เห็นความสำคัญ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย”**

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปล่องเหลียม อำเภอกะหุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนบ้านปล่องเหลียม ได้คิดโมเดลเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายใต้สภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ ชื่อว่า “PLONGLIAM MODEL” ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำงาน

Planning goals (P): วางแผนกำหนดเป้าหมายการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Learning goals (L): เรียนรู้เป้าหมายเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Open Minded (O): เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงข้อผิดพลาด สามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการสอนเพื่อ วางแผนยกระดับได้ถูกต้อง

Network (N): สร้างเครือข่ายการพัฒนาผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Gathering (G): สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสร้างนวัตกรรมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Learning (L): การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Indicator (I): กำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนรู้

Modification (M): การแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนากระบวนการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Assessment (A): การประเมินคุณภาพ/การนิเทศติดตาม

นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านปล่องเหลียม ยังมีความโดดเด่นในเรื่องของการบูรณาการแผนการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยเข้ากับแผนงานและปฏิทินการศึกษา โดยได้เพิ่มกิจกรรม 1 ชั่วโมง สำหรับการฟื้นฟูการเรียนรู้ ถดถอย (Learning Loss) ทุกวันทุกระดับชั้น โดยรัน 5 วิชาไปเรื่อยๆ ซึ่งแต่ละวิชาจะอิงกับตัวชี้วัด เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และโรงเรียนจะบูรณาการวิชาพลศึกษา สุขศึกษาและแนะแนวไปด้วยกัน

ครั้งที่ 1

กรกฎาคม

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

สิงหาคม

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ครั้งที่ 2

สิงหาคม

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

กันยายน

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

**“การบรรจุชั่วโมงฟื้นฟูการเรียนรู้ทดลงในปฏิทินการศึกษา
จะช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น และนักเรียน
จะได้รับการฟื้นฟูทุกวิชา”**

นอกจากการวางแผนโรงเรียนทั้งระบบในภาพรวมแล้ว มาดูตัวอย่างโรงเรียนที่มีการวางแผนในระดับห้องเรียนกันบ้าง

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบางหญ้าแพรก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนวัดบางหญ้าแพรก มีความโดดเด่นในเรื่องวางแผนในระดับห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาความรู้ถดถอย ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่พบหลังจากปิดภาคเรียนมานาน

ครูณัฐกานต์ บุญเสริม ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย เล่าถึงปัญหาที่พบเจอให้ฟังว่า เด็กแยกพยัญชนะไม่ออก อ่านออก เสียงพยัญชนะตัวที่ยากๆ ไม่ได้ เช่น ฎ ฏ ท ฑ ษ และพบว่าเด็กเขียนพยัญชนะกลับด้าน และยังไม่เข้าใจในการเขียน

จากปัญหาที่พบ คุณครูณัฐกานต์ ได้นำนวัตกรรมที่มีชื่อว่า การแก้ปัญหา Learning Loss 5 ด้าน โดยใช้ กระบวนการ 5 Steps” มาใช้ในห้องเรียนของตนเอง ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ผู้อำนวยการโรงเรียนได้นำทีมครูใช้วางแผน โรงเรียนทั้งระบบ

ที่มาของกระบวนการดังกล่าวมาจากโมเดลของเขต สพป.สมุทรสาคร ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะมีรูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโรงเรียน ด้านผู้อำนวยการ ด้านคุณครู และด้านนักเรียน จนเกิด เป็น 5 steps ซึ่งทางโรงเรียนวัดบางหญ้าแพรก ได้วิเคราะห์ว่าจะต้องทำอะไรที่จะ reset ความรู้ให้เด็กใหม่ตั้งแต่ ต้น และ 5 ขั้นตอนนี้ จะใช้เป็นหลักของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคนด้วยเช่นกัน

ยกตัวอย่างการวางแผนสำหรับห้องเรียนวิชาภาษาไทย ระดับชั้น ป.1 โดยครูณัฐกานต์ บุญเสริม
Steps 1: กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง นักเรียนที่คุณครูต้องทำการฟื้นฟูความรู้ นั่นคือ นักเรียนชั้น ป.1 ทั้งหมด

Step 2: จัดจำแนกกลุ่ม หมายถึง แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เช่น นักเรียนที่อยู่ในระดับเก่ง (กลุ่มสีเขียว) นักเรียนที่อยู่ในระดับกลาง (กลุ่มสีเหลือง) และนักเรียนที่อยู่ระดับอ่อน (กลุ่มสีแดง) โดยการจัดกลุ่มมาจากการทำ แบบประเมินการอ่าน-เขียนภาษาไทย ซึ่งนักเรียนห้องครูณัฐกานต์เพิ่งเลื่อนระดับชั้นมาจากอนุบาล และได้รับ ผลกระทบอย่างหนักจากการหยุดเรียน 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ครูไม่จำเป็นต้องจำแนกกลุ่มและจัดสอนกลุ่มเดียวกันหมด

Step 3: สร้างองค์ความรู้ หมายถึง ชิ้นงานที่เด็กสรุปออกมา เช่น แบบฝึกทักษะ การสอนบัตรคำโดยใช้ ทฤษฎี และการเก็บแบบบันทึกองค์ความรู้ของเด็ก เช่น สมุด หรือ Interactive notebook

Step 4: การสื่อสาร หมายถึง ขั้นตอนการสอนของครู เริ่มต้นสอนอย่างไร ประกอบด้วย 1.Presentation (นำเสนอความรู้) 2.Practice (ให้นักเรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติ) และ 3.Production (ผลผลิตหรือผลงานของเด็ก)

Step 5: การวัดผล หมายถึง ครูจะใช้เครื่องมืออะไรในการวัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง เช่น แบบประเมิน หรือการสังเกต เป็นต้น

ทั้งนี้ นอกจากการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาความรู้ถดถอยของนักเรียนในห้องเรียน โดยใช้กระบวนการ 5 Steps แล้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนยังได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่อให้กับคุณครู สนับสนุนให้มีการสอนเสริม ให้กับเด็กนักเรียนช่วงเย็นหลังเลิกเรียน และสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้จริงๆ ผู้อำนวยการก็จะเข้ามาช่วยสอนเด็กด้วยตนเอง

**“นอกจากการวางแผนของโรงเรียนแล้ว การวางแผนในห้องเรียน
ก็สำคัญไม่แพ้กัน เพราะจะทำให้ครูต้องรู้จักผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม
อย่างแท้จริง และปรับวิธีการสอนใหม่เพื่อให้ผู้เรียน
ได้ฟื้นฟูความรู้ใหม่ทั้งหมด”**

มาตรการที่ 3 : การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู (PROFESSIONAL DEVELOPMENT SUPPORT FOR TEACHERS)

มาตรการนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning), การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning), การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการจัดการเรียนการสอนและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ (Children with special need) เพื่อลดช่องว่างของความสามารถในการจัดการเรียนสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมได้มีการจัดทำเครื่องมือต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาทักษะครูและบุคลากรเพื่อช่วย พัฒนาความรู้ของผู้เรียนในโครงการนี้ ประกอบด้วย บทเรียนออนไลน์ 10 บทเรียน, การอบรมเชิงปฏิบัติการผ่าน สื่อออนไลน์ 20 ครั้ง, การอบรมและให้ปรึกษาวางแผนการโค้ช, การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC), การสนับสนุน เครื่องมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อการเรียนการสอน, เครื่องมือการเรียนรู้, ชุดการเรียนรู้ (Learning Box และ Learning Bag) และสื่อ Micro Learning ส่งเสริมการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ และการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ สังคม สำหรับครู ผู้ปกครองหรือตัวแทนชุมชน และผู้เรียน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 360 บทเรียน

บทเรียนออนไลน์ 10 บทเรียนสำหรับคุณครู ทางแพลตฟอร์ม www.starfishlabz.com

บทเรียนที่ 1 : การพัฒนาทักษะการอ่าน	บทเรียนที่ 6 : การจัดการศึกษาในสภาวะวิกฤต
บทเรียนที่ 2 : การพัฒนาทักษะการเขียน	บทเรียนที่ 7 : การพัฒนาสุขภาวะจิต
บทเรียนที่ 3 : การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์	บทเรียนที่ 8 : การพัฒนาสุขภาวะกาย
บทเรียนที่ 4 : การจัดการเรียนรู้ทางไกล	บทเรียนที่ 9 : การออกแบบกล่องเพื่อการเรียนรู้ (Learning Box)
บทเรียนที่ 5 : การสร้างสื่อการเรียนรู้	บทเรียนที่ 10 : การช่วยเหลือผู้เรียนในกลุ่มเปราะบาง

- ยกตัวอย่างเนื้อหา และ Learning Outcomes จาก 5 บทเรียน

การพัฒนาทักษะการอ่าน
Starfish Academy

หัวข้อ การพัฒนาทักษะการอ่าน

สิ่งที่ครูจะได้รับหลังจากเรียนบทเรียนนี้

1. เข้าใจปัญหาการอ่านของเด็กไทยและความสำคัญของทักษะการอ่าน
2. เข้าใจบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการอ่าน
3. ได้วิธีการฝึกอ่านง่ายๆ สำหรับเด็กระดับชั้นป.1-3
4. ได้วิธีฝึกอ่านง่ายๆ สำหรับเด็กระดับชั้นป.4-6

พร้อมเอกสารแบบฝึกหัดให้ดาวน์โหลด

การพัฒนาทักษะการเขียน
Starfish Academy

หัวข้อ การพัฒนาทักษะการเขียน

สิ่งที่ครูจะได้รับหลังจากเรียนบทเรียนนี้

1. เข้าใจปัญหาการเขียนของเด็กไทยและความสำคัญของทักษะการเขียน
2. เข้าใจบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการเขียน
3. ได้ 5 วิธีการฝึกเขียนง่ายๆ สำหรับเด็กระดับชั้นป.1-3
4. ได้ 5 วิธีการฝึกเขียนง่ายๆ สำหรับเด็กระดับชั้นป.4-6

พร้อมเอกสารแบบฝึกหัดให้ดาวน์โหลด

การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์
Starfish Academy

หัวข้อ การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์

สิ่งที่ครูจะได้รับหลังจากเรียนบทเรียนนี้

1. เห็นความสำคัญว่าทำไมต้องเรียนคณิตศาสตร์
2. ได้เทคนิคการเตรียมความพร้อมผู้เรียน
3. ได้เทคนิคการสร้างแรงจูงใจการเรียนรู้คณิตศาสตร์
4. ได้เทคนิคการกระตุ้นผู้เรียนไม่ให้ลืมน

พร้อมเอกสารแบบฝึกหัดให้ดาวน์โหลด

หัวข้อ การพัฒนาสุขภาวะจิต

สิ่งที่ครูจะได้รับหลังจากเรียนบทเรียนนี้

1. WHY: ความสุขสำคัญอย่างไร
2. KNOW: หน้าตาของความสุข และวิธีการสังเกตเด็ก
3. TEACH: จะสอนเด็กเรื่องนี้อย่างไรดี
4. BUILD: รวมเทคนิคสร้างความสุขให้เด็ก

พร้อมเอกสารแบบฝึกหัดให้ดาวน์โหลด

หัวข้อ การพัฒนาสุขภาวะกาย

สิ่งที่ครูจะได้รับหลังจากเรียนบทเรียนนี้

1. KNOW: ความสำคัญของสุขภาพกาย หน้าตาของสุขภาพกายที่ดี
2. CHECK: วิธีการสังเกต สุขภาวะกายที่ดี
3. TEACH: จะสอนเด็กเรื่องนี้อย่างไรดี
4. BUILD: รวมเทคนิคสร้างสุขภาพกายให้เด็ก

พร้อมเอกสารแบบฝึกหัดให้ดาวน์โหลด

กิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC

กิจกรรมการประชุม PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะการเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจะเป็นการ PLC ระหว่างโรงเรียนในโครงการ 40 โรงเรียน ร่วมกับศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษาประถมและมัธยมศึกษา สมุทรสาคร โดยมีโค้ชจากทีมมูลนิธิสตาร์ฟิชคันทรีโฮมอำนวยความสะดวกกิจกรรม

- ยกตัวอย่างการจัดกิจกรรม PLC ครั้งที่ 1

ในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง จะมีตัวแทนโรงเรียนได้มาแบ่งปันประสบการณ์วิธีการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ ถดถอย โดยการจัดกิจกรรม PLC ครั้งที่ 1 ได้มี 3 โรงเรียนมาร่วมแลกเปลี่ยนกัน ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดศรีสำราญ ราษฎร์บำรุง (แฉ่มประชาอุทิศ) นำเสนอโครงการ Smart Kids พิชิต Learning Loss 2) โรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) โรงเรียนได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการพัฒนาครู โดยเน้นเนื้อหา ศาสตร์การสอนและการใช้เทคโนโลยีผ่าน กิจกรรม Coaching Workshop และบทเรียนออนไลน์ 3) โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชูบราษฎร์นุสรณ์) นำเสนอ โครงการการพัฒนาการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และการมีสุขภาพกายและจิตที่ดีของนักเรียน

จะเห็นว่าทั้ง 3 โรงเรียนได้เน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบ Active Learning ในการฟื้นฟู ภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยของผู้เรียน โดยการกำหนดกรอบแนวทางในการเสริมสร้าง เพิ่มเติมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนสื่อ/ชุดเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ (Learning Box / Learning Bag)

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมได้สนับสนุนสื่อ และชุดการเรียนรู้ให้กับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตัวเองได้ โดยมูลนิธิ ได้ให้แนวคิดการออกแบบไว้ดังนี้

Learning box คือ กล่องบรรจุเครื่องมือการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์การเรียนรู้พร้อมใบงาน แบบบันทึกและแบบประเมินผล เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะของตนเองที่บ้าน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีข้อจำกัด ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยี เช่น ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต สัญญาณดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ หรือ คอมพิวเตอร์ และเด็กเล็กที่ยังไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์แบบต่อเนื่อง รวมทั้งปัญหาจากบริบทอื่นๆ ที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ไฟฟ้าดับต่อเนื่องบ่อยๆ

แนวคิดในการออกแบบ Learning Box ถูกออกแบบสำหรับเด็กแต่ละช่วงชั้น เพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะเหมาะสมกับอายุและช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยศิลปะ เพื่อพัฒนาสมรรถนะทักษะการเรียนรู้ และทักษะด้านสังคมและอารมณ์ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ Active Learning

สร้างความรู้เพิ่มเติม: ใน Learning Box จะบรรจุอุปกรณ์สำหรับทำ กิจกรรม Makerspace พร้อมด้วยเอกสารกระบวนการ STEAM Design Process (การตั้งคำถาม จินตนาการ วางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนคิด) ที่ต่อเนื่องจากการเรียนในห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้ทักษะการคิด การลงมือปฏิบัติ รู้จักนำ สิ่งรอบตัวมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำยากำจัดเหาจากใบน้อยหน่า การทำยากันยุงจากใบตะไคร้ การนำขวดพลาสติกหรือ อาหาร มาสร้างสรรค์เป็นสิ่งประดิษฐ์หรือผลงานตลอดจนเกิดการต่อยอดจากการสร้างสรรค์ผลงานได้ แม้เด็กๆ จะเรียนรู้อยู่ที่บ้าน ก็สามารถมีพื้นที่ในการสร้างสรรค์จินตนาการได้ทุกอย่างไม่ขาดตอน โดยผู้ปกครองเป็นผู้กระตุ้นความคิด และลงมือทำร่วมกับเด็กๆ จนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เกิดเป็นทักษะติดตัวที่นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

การจัดทำสื่อ Micro Learning ส่งเสริมการอ่านเขียน คณิตศาสตร์ และการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ สังคมสำหรับครู ผู้ปกครองหรือตัวแทนชุมชน และผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 360 บทเรียน

Micro Learning หมายถึง การเรียนรู้แบบทีละเล็กละน้อย โดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ เช่น วิดีโอ หรือ บทความ ที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้สั้นๆ เพียง 3-5 นาที แต่มีความกระชับและตรงประเด็น เพื่อพัฒนา ความรู้หรือทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮมได้ออกแบบสื่อ Micro Learning เพื่อส่งเสริมการอ่านเขียน คณิตศาสตร์ และพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ สังคม โดยแบ่งบทเรียนให้เหมาะสมกับ 3 กลุ่มเป้าหมาย ซึ่ง Micro Learning แต่ละหมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้ จะประกอบไปด้วยสื่อ ได้แก่ คลิปวิดีโอ เอกสาร (ใบงาน/ใบความรู้) เกม เพื่อการวัด และประเมินผล และ Exit Ticket

1) บทเรียนสำหรับนักเรียน : จัดทำเป็น Digital Learning เสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ประถมศึกษาปีที่1- มัธยมศึกษาปีที่ 3

- การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ (9 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
- การพัฒนาทักษะการอ่าน (9 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
- การพัฒนาทักษะการเขียน (9 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
- การพัฒนาสุขภาพและร่างกาย (9 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
- การพัฒนาสุขภาพจิต คุณธรรมและจริยธรรม (9 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
- การพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
 - o ชุดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะด้านการคิด (3 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
 - o ชุดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา (3 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)
 - o ชุดการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคม (3 หมวดหมู่/หน่วยการเรียนรู้)

• ตัวอย่าง Micro Learning หลักการเขียนภาษาไทย ม.1-3

หัวข้อ หลักการเขียนภาษาไทย ม.1-3

สิ่งที่นักเรียนจะได้รับหลังจากเรียนบทเรียนนี้

1. ได้วิธีการเขียนให้สื่อความง่ายและตรงประเด็น
2. เขียนโน้มน้าวใจให้คล้อยตาม
3. เขียนย่อความง่ายๆ ได้ใจความ

2) บทเรียนสำหรับผู้ปกครอง : จำนวน 6 หมวดหมู่ ได้แก่ เรื่องการดูแลสุขภาพร่างกาย การดูแลสุขภาพจิต อารมณ์ สังคม และการดูแลลูกที่มีความต้องการพิเศษ

• ตัวอย่าง Micro Learning เทคนิคการดูแลลูกที่มีความต้องการพิเศษ

หัวข้อ เทคนิคการดูแลลูกที่มีความต้องการพิเศษ

สิ่งที่ผู้ปกครองจะได้รับหลังจากเรียนจบบทเรียนนี้

1. การให้ความร่วมมือกับครู ในการจัดการชั้นเรียนรวม
2. การเตรียมรับมือเมื่อรู้ว่าลูกเป็นเด็กพิเศษ
3. การส่งเสริมความหลากหลายในชั้นเรียนรวม

3) บทเรียนสำหรับครู : จำนวน 30 หมวดหมู่

เทคนิคการจัดการเรียนการสอน (6 หมวดหมู่)		1. ประเมินความพร้อม 2. เตรียมความพร้อมก่อนสอน 3. รูปแบบและวิธีการสอนเสริม 4. การสร้างชุดการเรียนรู้ 5. การสร้างเครื่องมือประเมินผู้เรียน 6. การประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน
การใช้เครื่องมือเพื่อการจัดการเรียนการสอน (20 หมวดหมู่)	เครื่องมือเพื่อการจัดการเรียนการสอนทางไกล	1. Zoom : การสร้างห้องเรียนออนไลน์ 2. Zoom : เครื่องมือเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ 3. Google Classroom 4. Edmodo 5. Facebook Group 6. Line Open Chat
	เครื่องมือเพื่อการสร้างสื่อ	1. Adobe Spark Video 2. Book Creator 3. Canva

	เครื่องมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1. Quizzes 2. Kahoot! 3. Plicker 4. ClassTime 5. Top Worksheets 6. Padlet 7. Word wall 8. Class 123 9. Starfish Class (Web) 10. Starfish Class (Mobile)
	แหล่งการเรียนรู้	1. StarfishLabz
เทคนิคการช่วยเหลือผู้เรียน (4 หมวดหมู่)		1. เทคนิคการโฮมรูม 2. การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3. การคัดกรองเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เรียน 4. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

• ตัวอย่าง Micro Learning เทคนิคการจัดการเรียนการสอน 1

หัวข้อ การจัดการเรียนการสอน 1

สิ่งที่ครูจะได้รับหลังจากเรียนจบบทเรียนนี้

1. การประเมินผลขณะเรียนรู้ (Assessment as Learning)
2. Edutainment
3. ชุดการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่าน (Learning Package)

เสียงบอกเล่าของคุณครูหลังจากที่ได้พัฒนาตนเองกับมูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม

“

ชอบบทเรียนออนไลน์ในหัวข้อการ
ออกแบบกล่อง Learning box เรา
สามารถนำมาปรับมาเป็นรูปแบบของเรา
ได้ เด็กหัวได้ เด็กมีอุปกรณ์เป็นของตนเอง
พกพาได้สะดวก เด็กและผู้ปกครอง
สามารถช่วยกันได้

- ครูณัฐกานต์ บุญเสริม
โรงเรียนวัดบางหญ้าแพรก

”

“

ชอบบทเรียนเป็นเรื่องการสร้างสื่อการ
เรียนรู้ ที่สามารถลิงก์เข้าไปทางออนไลน์
ได้ ซึ่งมีให้เลือกหลากหลาย แล้ว ครูก็นำ
ไปปรับใช้กับเด็ก โดยเอาไปสร้างสื่อ
นวัตกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านออนไลน์ได้

- ครูมินตรา กะลินตา
โรงเรียนวัดบ้านไร่ประชานุกุล

”

“

ประทับใจวง PLC ของจังหวัด
สมุทรสาคร ที่จะมีการ PLC ในจังหวัดเดือนละ 1 ครั้ง
ทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมกับ โครงการจะมีการ PLC แล้วเราจัด
กลุ่ม breakout room แลกเปลี่ยนกันจากเรื่องปัญหา และวิธี
การทางแก้ไข เรามีเพื่อนที่แลกเปลี่ยนกันจังหวัดที่เจอปัญหา
เดียวกัน อันนี้คือเรื่องที่ดีมากเลย เราไม่เคยเจอในปีก่อนๆ เรา
ขอบคุณมาก เช่น ตอนเริ่มเป็นโควิดใหม่ๆ เราไม่รู้จะเริ่มต้นยังไ
ฉน ตอนนั้นมีโรงเรียนตัวอย่างที่ทำแล้ว เช่น อนุบาลสมุทรสาคร
เขามีแบบประเมิน และแบบสำรวจมาให้ประเมินเด็ก และแบ่ง
เด็กออกเป็นร้อยละ เราได้แนวทางจากเขา เลยเอามาปรับจาก
เขา นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนกลุ่มเดียวกัน พื้นที่อยู่ใกล้กัน
มีการทำ Learning box เราก็เข้าไปเรียนรู้ และ PLC
กับเขาได้เลย

- ครูจุฑารัตน์ นามลา
โรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม

”

“

ชอบคอร์สออกแบบ Learning Box ทำให้เข้าใจถึงแนวคิดการออกแบบ จากตอนแรกไม่เข้าใจ แต่พอเปิดคลิปดู ก็เข้าใจที่มาที่ไปและสามารถทำให้เราเลือกซื้อสื่อได้เหมาะสมกับช่วงวัย ยิ่งในช่วงที่เด็กเรียนออนไลน์ และมีอาสาเข้าไป แจก เรารู้สึกว่ามันดีนะ ถ้าเรารู้จักตั้งแต่แรก เราก็อยากจะทำในส่วนนี้มากขึ้น และปรับใช้กับโรงเรียนของเรา ยังชอบ คอร์สสุขภาพกายและสุขภาพจิต พอดูคลิป เราสามารถนำมาใช้กับเด็กในวิชา Homeroom ได้

- ครูกนกกานต์ ท่าตะโก
โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุมชนภูธรบุรี)

”

“

- ครูเทียนฤทัย ทองใบอ่อน
โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิกโกศล)

ประทับใจกิจกรรม PLC เพราะทำให้เราได้เห็นมุมมองของแต่ละโรงเรียน หรือมุมมองของเพื่อนครู เราได้ข้อคิด และแนวปฏิบัติเอาไปปรับใช้ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้เข้าไปเรียนคอร์สออนไลน์ใน Starfish Labz ทำให้เห็น กิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงมีเอกสารหรือใบงานที่เอามาใช้ได้ หรือได้เทคนิคต่าง ๆ มาใช้ เช่น เราสอนคณิต แต่เราไม่รู้ว่าจะทำยังไงให้เด็กมีสุขภาวะทางกายและใจ ซึ่งมันก็เป็นความรู้พื้นฐาน เช่น การให้นักเรียนตรวจสอบร่างกายของตนเองว่าสะอาดไหมโดยการให้ดมแขนตัวเอง เราก็เลยรู้ว่ามันก็เป็นหลักการง่าย ๆ ที่เอามาใช้ในห้องเรียนได้

”

“

โรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม (เซยวิทยาพน) เราให้นักเรียนเข้าไปเรียน Micro Learning วิชาคณิตศาสตร์ ระดับ ม.1-ม.3 สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้อ่อน ได้ฝึกเพิ่มเติม และสามารถย้อนดูเนื้อหาหากกลับไปกลับมาได้ โดยครูจะส่งคลิป วิดีโอทางไลน์ให้นักเรียน

”

- ครูธวัชชัย เบญจมาตย์
โรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม (เซยวิทยาพน)

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่คุณครูอยากเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อเติมเต็มในส่วนที่ยังขาดในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม เช่น Home-Based Learning หรือ Home School

“อยากเรียนรู้เรื่องการจัด Home School ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ถ้าเกิดมีโควิดอีกรอบ มันเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้ปกครองสามารถจัดได้ และภาวะถดถอยของเด็กจะลดลง ครูจะต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง อาจจะได้ไม่ได้สอนในห้องเรียน แต่จะเป็นโค้ชที่คอยแนะนำ ออกแบบกิจกรรม และให้นักเรียนไปทำที่บ้าน หรือการทำโครงการนอกสถานที่ ต่อไปเป็นยุค New Normal เราต้องใช้วิธีการนี้ ซึ่งมีครูที่สนใจชั้นป.6 กำลังศึกษาเรื่องนี้อยู่ เพราะว่าบริบทแต่ละ โรงเรียนแตกต่างกัน”

2. เนื่องจากปัญหาที่พบก็คือ คุณครูได้สอนในวิชาที่ตนเองไม่ได้จบมา จึงอยากได้พัฒนาตนเองเพิ่มเติมในวิชาพื้นฐานที่จะต้องสอน เช่น ถ้าหากครูไม่ได้จบเลขมา แต่ต้องมาสอนเลข มีบทเรียนใดบ้างที่ครูจะต้องรู้เป็นลำดับขั้นตอน

“อยากเรียนเสริมในวิชาที่ไม่ถนัด นั่นก็คือวิชาคณิตศาสตร์ ทุกครั้งที่สอนเหมือนเราก็ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ซึ่งก่อนสอนเราต้องไปเรียนมาก่อน ไปทบทวนความรู้ ถึงแม้ว่าครูเคยเรียนมาแล้วก็จริง แต่เนื้อหาของเด็กในวิชานี้เป็นหลักสูตรใหม่ ตอนครูเรียนเป็นอีกแบบ ปัจจุบันเด็กเรียนอีกแบบ เราก็ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันกับเด็ก และต้องพัฒนาตัวเองตลอดเวลา”

3. ครูอยากเรียนรู้หลักการออกแบบ Gamification สำหรับการผลิตสื่อแบบออนไลน์เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เอง

“อยากได้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบสื่อออนไลน์ที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย อยากเข้ารับการอบรมเรื่องนี้เพราะเด็กไม่สามารถเข้าถึงออนไลน์ได้ ซึ่งเราก็ได้หาความรู้เพิ่มเติมจากโปรแกรมต่างๆ เช่น กิจกรรม wordsearch แล้วนำมาทำเป็น สื่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียน”

มาตรการที่ 4 : การหนุนเสริมให้เกิดวัตรกรรมการเรียนรู้ และการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน (INTERVENTION AND SUPPORT FOR STUDENTS)

มาตรการนี้มีจุดประสงค์เพื่อหนุนเสริมให้โรงเรียนสร้างวัตรกรรมการเรียนรู้และการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยมีการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือ บุคลากรอาสาในพื้นที่ และครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการออกแบบนวัตกรรม เครื่องมือ/วิธีการในการจัดการ เรียนรู้และวัดประเมินผลผู้เรียน รวมทั้งบันทึกหลังการสอนเพื่อสะท้อนผลที่เกิดจากการเรียนรู้ และประเมินคุณภาพ เครื่องมือและสื่อการสอนที่ครูใช้หลังจบบทเรียน

โดยในมาตรการนี้จะนำเสนอวัตรกรรมกรณีศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่โดดเด่นบางโรงเรียน เพื่อให้เห็นกิจกรรมที่ครูออกแบบในการฟื้นฟูการเรียนรู้ด้อย ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ฟื้นฟูด้านการ อ่าน-เขียน 2) ฟื้นฟูด้านการคิดคำนวณ 3) ฟื้นฟูด้านสุขภาพทางกาย จิต (อารมณ์-สังคม) ซึ่งการดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายจะประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การทำเป็นโครงการและกิจกรรม 2) การบูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่นๆ

ฟื้นฟูด้านการอ่าน-เขียน

กรณีศึกษาโรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล อำเภอมะนังสมุทรสาคร
จังหวัดสมุทรสาคร

“ปรับการเรียนรู้ให้เป็น ACTIVE LEARNING สร้างความพร้อมให้กับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีอิสระทางความคิด”

หลังจาก ครูอนุชา สาธิณสิน ครูผู้สอนในวิชาไทย ได้พบปัญหาความรู้ด้อยของนักเรียนแล้ว จึงได้ออกแบบ กิจกรรมเพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ด้อยของนักเรียน ดังนี้

- 1) กิจกรรมเสริมทักษะสำหรับนักเรียนที่ไม่ได้ตามเป้าหมาย จะมีการสอนซ่อมเสริมในช่วงกลางวัน และช่วงเย็น
- 2) กิจกรรมพัฒนาทักษะนอกเวลาเรียน ที่ไม่ใช่เป็นการสอนในหนังสือ แต่สอดแทรกเทคนิคให้เด็ก และที่สำคัญ ต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพราะนักเรียนจะต้องใช้เวลาหลังเลิกเรียนช่วง 15.30-16.30 น. ในการเรียนเพิ่มเติม เช่น การจดจำคำศัพท์ เป็นต้น
- 3) กิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการอ่าน-เขียน ได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาครที่เข้ามามีบทบาทร่วมสอนโรงเรียนที่อยู่ในชายฝั่งทะเล
- 4) กิจกรรมส่งเสริมวรรณคดีไทย ครูสังเกตเห็นว่า การเรียนวรรณคดีไทยแบบเก่าที่ให้นักเรียนนั่งอ่านเฉยๆ ทำให้นักเรียนเบื่อ ครูเลยจัดกิจกรรมให้ดูรูปภาพและนำคำมาเรียงกัน รวมถึงนำวิธีการ STEAM Design Process มาใช้เพื่อตั้งคำถาม

จุดเด่นของกิจกรรมนี้คือ ได้มีการประสานกับครูช่าง (ครูการแสดง) เพื่อขอให้นักเรียนไปร่วมแสดงวรรณคดีด้วย โดยให้นักเรียนเป็นตัวละครต่างๆ เพราะเมื่อนักเรียนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ เขาจะรู้สึกสนุก ผ่อนคลายที่ได้เรียน และช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนรู้ได้

5) จัดทำแผนประจำปี โดยนำวรรณคดีไทยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแผน และประสานงานกับโรงภาพยนตร์ เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าไปดูเล่นได้

6) บูรณาการเข้าไปให้เป็นวิถีของโรงเรียน โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมภาษาไทยเข้าไปในหน้าเสาธง

7) ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจากแหล่งต่างๆ เช่น E-book จากอินเทอร์เน็ต

Key Takeaway จากครูอนุชาในการฟื้นฟูความรู้ถดถอยให้นักเรียน

1. ไม่อัดเนื้อหา ปรับกระบวนการสอนเป็น Active Learning ให้อิสระทางความคิดโดยการถามคำถาม

“ตอนแรกครูสอนอัดเนื้อหา ไม่ได้คิดว่าตัวผู้เรียนเป็นอย่างไรบ้าง ผลการเรียนรู้ไม่บรรลุ เลยลองมาปรับ และพูดคุยกับครู และมีการศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หลังจากนั้นก็เลยรู้จัก Starfish และมาสอนรูปแบบกระบวนการในเรื่อง STEAM Design Process เวลานั้นนักเรียนถามว่า จะต้องระบายสีไหม ครูก็จะบอกว่าครูสอนแบบ STEAM นักเรียนก็จะรู้ว่า เขาจะต้องทำอะไรบ้าง ใช้วิธีการถามตอบไปเรื่อยๆ”

2. สอนวิชาการแบบไม่รู้ตัว

“เด็กอยากให้เราเพิ่มเรื่องการดูละคร แต่ครูอนุชาจะไม่ให้ดูอย่างเดียว จะให้เด็กจับใจความด้วย เพราะเข้าสู่กระบวนการสอนคิดวิเคราะห์แล้ว ดังนั้น เวลาให้เด็กดูละคร เราจะลองให้เด็กได้วิเคราะห์ แต่สิ่งสำคัญคือ ครูจะใช้การถาม WH Question คือการดึงเข้าสู่วิชาการแบบไม่รู้ตัว และเด็กก็จะได้วิชาการแบบไม่รู้ตัว หรือบางครั้งจะให้เด็กเขียนตามคำบอกจากในหนังด้วย”

3. ใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อน และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ละเอียดสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

“ในวิชาภาษาไทย ครูใช้ Class Dojo ในการสุ่มจัดที่นั่ง เพื่อให้เด็กพิเศษได้นั่งคู่กับเพื่อน โดยจะมีใบงานไม่เหมือนเพื่อน เช่น การระบายสี และเขียนตามเส้นประ เพื่อให้เด็กพิเศษสามารถเริ่มเขียนคัดลายมือได้ เพื่อช่วยเด็กพิเศษที่เขียนไม่ได้ และช่วยเด็กที่เรียนรู้อ่านเขียนได้มากขึ้น โดยให้เพื่อนที่เก่งมาดูแลเพื่อนที่เป็นเด็กพิเศษ และมีการ feedback เด็กโดยการเอางานเก่ามาเปรียบเทียบกับงานใหม่ และให้เพื่อน feedback เขา ซึ่งจะทำให้เขาเห็นพัฒนาการของตนเองได้ดีขึ้น”

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังจระเข้ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

“การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นตัวชี้วัดที่ต้องรู้และควรรู้ควบคู่กันไป”

ครูณรงค์ศักดิ์ อมรลักษณ์ปรีชา ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นป.3-ป.6 ได้เล่าถึงวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยในวิชาภาษาไทย โดยการบูรณาการตัวชี้วัดและปรับการสอนให้สนุกขึ้นผ่านการสอดแทรกหน่วยวรรณคดี

1) บูรณาการตัวชี้วัดที่ต้องรู้ และควรรู้

“สพฐ. มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ “เด็กจะต้องรู้อะไร ควรรู้อะไร” และหลังจากเปิดเทอมมาระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ เราเลยประชุมกับครูในโรงเรียนว่า ตัวชี้วัดที่ต้องรู้ คือ เด็กจะต้องเรียน เราเลยเอาตัวชี้วัดที่ ต้องรู้มาสอนก่อน และตัวชี้วัดที่ควรรู้ เช่น เราจะทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ เช่น ในหน่วยเราเคยเป็นมารยาทในการอ่าน สมมติมันมีแค่ 5 ข้อ ถ้าต้องเรียนใน 1 ชม. มันเสียเวลาไปเปล่าๆ เราเลยเอามาบูรณาการเป็นการเลือกหนังสืออ่านตามความสนใจ พอเลือกเสร็จ เราจะทำยังไงเพื่อเอามารยาทในการอ่านสอดแทรกเข้าไป เช่น สมมติ ว่าตรงนี้เป็นห้องสมุด นักเรียนจะต้องปฏิบัติอย่างไร หรือข้อใดไม่ควรปฏิบัติ และฝึกให้เด็กให้เหตุผล”

2) สอนย้อนทวนเนื้อหาของระดับชั้นก่อนหน้าในระยะ 1-2 เดือน

“การสอนมาตราตัวสะกด ป.3 ก็เอามาตราตัวสะกดของ ป.2 มาสอนก่อน เมื่อเด็กได้เนื้อหา ป.2 แล้ว เราถึงจะสอดแทรกเนื้อหา ป.3 เข้าไป ค่อย ๆ แทรก ค่อย ๆ เดิมเข้าไป คือเรายอมเสียเวลาเพื่อให้เด็กได้ เพราะไม่งั้นถ้าเรา สอนไปโดยที่เด็กไม่เข้าใจ เท่ากับว่าคาบนั้นก็คือเด็กเป็นศูนย์ไป เราถือว่าเรายอมเสียเวลาน้อย เราเอาตัวชี้วัดที่ต้องรู้มาสอนเลย ส่วนสิ่งที่เด็กควรรู้หลังจากนั้น เราก็เอาตรงนั้นมาสอน แล้วค่อย ๆ แทรกเนื้อหาของระดับชั้นนั้นเข้าไป”

3) สอดแทรกหน่วยวรรณคดีเป็นช่วง ๆ เพื่อผ่อนคลายเนื้อหาที่ยาก

“ปกติการเรียนการสอนถ้าเป็นบรรยาย เด็กจะไม่ค่อยสนุกสนาน เราเลยจะเอาวรรณคดีเข้ามาสอน เพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลาย เช่น สอนคำนาม คำกริยา คำสรรพนามไป 3 หน่วยแล้ว เราก็จะเอาวรรณคดีเข้ามาแทรก โดยเราก็จะให้เด็กศึกษาจากตัวบท หรือเราปรับใหม่ให้เด็กได้ดูจากอนิเมชันในเรื่องที่เราหาได้ เช่น ป. 6 ตอนศึกไมยราพ และ รามเกียรติ์ เราก็จะเปิดให้ดู พอเปิดให้ดูปุ๊บ เราก็จะเปิดให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เช่น นักเรียนชื่นชอบตัวละครใดในศึกไมยราพ แล้วเราก็จะให้เขาแสดงความคิดเห็นว่าชอบเพราะอะไร หรือมีการให้เด็กได้ตอบทกลอน เพื่อให้เด็กได้ซึมซับสุนทรียภาพของภาษา รวมทั้งให้เด็กได้ผ่อนคลายจากเรื่องหลักภาษา หรือเนื้อหาที่มันยาก”

Key Takeaway จากครูทรงศักดิ์ศักดิ์ในการฟื้นฟูความรู้ด้อยให้แก่นักเรียน

1. การสอนต้องมุ่งเน้นให้เด็กเข้าใจ มากกว่ามุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

“ตั้งแต่เปิดเทอมมา เราได้ปรับเนื้อหาการสอน เราย่อยเนื้อหาให้ง่ายขึ้น แต่ก่อนสอนแบบนี้ เด็กบอกครูว่าอยากเรียนวรรณคดี เราก็สอน แต่พอสอนแล้วเด็กกลับ เราเลยต้องปรับตัวเอง เตรียมสื่อการสอนที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เด็ก จะชื่นชอบเลยจะเป็นวิดีโอ การ์ตูน หรือต้องไปหาสื่อแหล่งต่างๆ เช่น เรื่องชนิคมของคำนาม จะมีคนทำอินโฟกราฟิก สรุปไว้ให้เด็กเห็นภาพที่ง่ายขึ้น แทนที่เราจะบรรยายเนื้อหาทั้งหมดเพื่อเน้นผลสัมฤทธิ์ กลายเป็นว่าเราเอาภาพมาให้เด็กดูแทน หรือร้องเป็นเพลงเพื่อเน้นให้เด็กเข้าใจแทน เพราะเด็กจะต้องมีพื้นฐานความเข้าใจก่อน พอเข้าใจเสร็จปุ๊บ มันจะนำไปสู่การจดจำ และต่อยอดไปถึงผลสัมฤทธิ์”

2. ไม่จำเป็นต้องใช้การสอบเพื่อประเมินความรู้เด็กเท่านั้น การถาม-ตอบในห้องเรียนคือการประเมินการเรียนรู้ที่สำคัญเช่นกัน

“เมื่อก่อนใช้วิธีการสอบ พอเห็นผลคะแนนเด็กก็จะบูสลิ้นกันว่าใครได้มากได้น้อย เด็กบางคนก็ร้องไห้ เราเลยปรับมาให้ เด็กทำกิจกรรมซึ่งมันดีกว่า เราจะสื่อสารกับเด็กว่าการได้ตอบไม่มีถูกไม่มีผิด ถ้าเด็กที่ตอบไม่ได้เราก็จะสังเกตในห้องเรียนแล้วให้เด็กที่ตอบได้ช่วยสอนเพื่อน หรือบางทีเราต้องสอนพร้อมกันไปทีเดียวเลย แล้วเน้นการถามเด็กให้เด็กตอบทีละคน เราก็จะเห็นว่าเด็กได้หรือไม่ได้ หรือบางทีก็เอาเครื่องหมายสุมเลขที่มาใช้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม เด็กก็จะกล้าตอบ กล้าแสดงออกมากขึ้น เพราะเราไม่ยอกให้เด็กรู้สึกไม่ดี และไม่ยอกมาเรียน”

กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

"ใช้ LEARNING BOX อย่างถูกวิธีมีแบบแผน จะช่วยทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนรู้ในห้องเรียนได้"

คุณครูสุทธิลักษณ์ ครอบใจ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้น ป.3 ได้เล่าถึงวิธีการที่ใช้ฟื้นฟูภาวะความรู้ด้อยผ่านกิจกรรมต่อไปนี้

1) การซ่อมเสริมทักษะ รายวิชาภาษาไทย : มีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมก่อนกลับบ้าน สำหรับเด็กที่ทำการทดสอบแล้วระดับอยู่ในกลุ่มพอใช้และปรับปรุง ส่วนเด็กที่ไม่ได้อยู่ในสองกลุ่มนี้ก็จะเสริมทักษะและต่อยอดให้เขาเพิ่มขึ้น

2) บูรณาการในกิจกรรมวันภาษาไทย : วันภาษาไทยก็จะมี การฝึกคัดลายมือ อ่านทำนองเสนาะ ให้เด็กทุกคน ร่วมทำ และคิดมาเพื่อไปแข่งขัน

3) กิจกรรมหนูน้อยรักการอ่าน : มีการใช้ห้องสมุด เพื่อสืบค้นข้อมูล และอ่านหนังสือที่ตัวเอง ต้องการ

4) Learning Box วงล้อวิชาภาษาไทย : ครูจะเน้นเรื่องการอ่าน การเขียน เช่น ครูจะมีวงล้อ ให้เด็กได้ฝึกอ่าน เพราะมีเด็กที่เขาไม่รู้จักตัวพยัญชนะก็มี และสระก็มี วงล้อจะมี 3 แบบ คือ พยัญชนะ, พยัญชนะกับสระ, ประโยค และจะมีแบบฝึกมาประกอบด้วย แต่ละระดับชั้นความยาก ง่ายไม่เหมือนกัน

Key Takeaway จากครูสุทธิลักษณ์ในการฟื้นฟูความรู้ถดถอยให้นักเรียน

1. การใช้ Learning Box อย่างถูกวิธีมีแบบแผน จะช่วยทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงนักเรียนที่ไม่สามารถเรียนรู้ในห้องเรียนได้

“มีการใช้ Learning Box ตั้งแต่มีโครงการเข้ามา ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่รู้จักและทำไมเป็นขั้นตอนที่ถูกต้อง แต่พอเข้าโครงการมาทำให้เรากระจ่างขึ้นว่า สิ่งที่เราทำอยู่ตอนนั้น คือ Learning box เราใช้ Learning Box อย่างมีแบบแผน เป็นขั้นเป็นตอนแล้วทำให้เด็กได้เรียนรู้ อีกอย่างหนึ่ง คือ บางทีเด็กไม่ได้ อยู่ซ่อมเสริมกับเรา เขาไม่ว่าง บางคนเดินทางมาโดยรถตู้ เราเลยแก้ปัญหาโดยการให้เขาเอา Learning Box กลับไปศึกษาที่บ้าน ไปเรียนรู้ที่บ้าน โดยขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพราะในส่วนของ การแก้ปัญหา เรามีการเรียกประชุมผู้ปกครองว่าเด็กกลุ่มนี้เขาต้องซ่อมเสริมเพราะอะไร ซึ่งเรามีการวัดประเมินผลแล้ว และ นำผลให้ผู้ปกครองดู ผู้ปกครองก็เข้าใจและร่วมมือ แต่ติดที่ว่าเขาไม่สามารถให้เด็กอยู่กับเราได้ เราเลยทำ Learning Box ขึ้นมาปิดช่องว่างตรงนี้”

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราษฏร์นุสรณ์) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

“ใช้นวัตกรรม/กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้นักเรียนได้ฟื้นฟูความรู้ที่ถดถอย”

คุณครูณกนกานต์ ท่าตะโก ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ที่จะมาเล่าถึงวิธีการฟื้นฟูความถดถอยของ ทั้ง 3 ระดับชั้น ดังนี้

1) กระบวนการเสริมสร้างทักษะการอ่านเขียนบันได 4 ขั้น สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขั้นที่ 1 ฝึกอ่านแจกลูก - สะกดคำ - ผันเสียง

ขั้นที่ 2 อ่านคำ กลุ่มคำ และเรื่อง

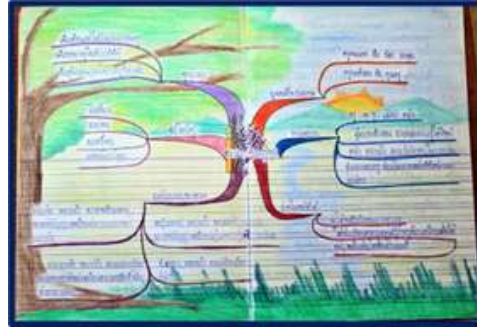
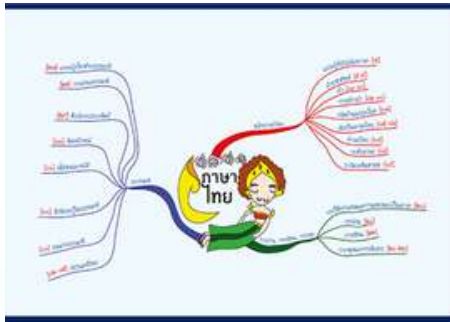
ขั้นที่ 3 คัดลายมือ (จากคำอ่านในขั้นที่ 2)

ขั้นที่ 4 เขียนตามคำบอก (เลือกจากคำที่คัดลายมือในขั้นที่ 3)

2) กิจกรรมการเขียนและอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้ผังมโนทัศน์ (Mind Mapping)

สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : นักเรียนสรุปความรู้หลังเรียนเป็นแผนผังมโนทัศน์ (Mind Mapping) โดยให้สรุปความรู้ เนื้อหาทุกหน่วยการเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียน สรุปใจความสำคัญ และเขียนสรุปย่อความ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยบูรณาการร่วมกับวิชาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษา อังกฤษ สังคมฯ

3) กิจกรรมชุดแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนขั้นสูง โดยใช้บันได 6 ขั้น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 :

- ขั้นที่ 1 อ่านเรื่องให้จบแล้วตั้งคำถาม
- ขั้นที่ 2 หาคำสำคัญ
- ขั้นที่ 3 คัดส่วนขยายใจความสำคัญ
- ขั้นที่ 4 เติมคำเชื่อมหาส่วนขยายใจความสำคัญ
- ขั้นที่ 5 สังเกตคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง
- ขั้นที่ 6 หาใจความสำคัญได้ทุกบทอ่าน

นอกจากกิจกรรมส่งเสริมวิชาภาษาไทยในระดับชั้นแล้ว ทั้งโรงเรียนยังมีการส่งเสริมฟื้นฟูภาวะความรู้ดถอย โดยที่บูรณาการกับโครงการและวิถีของโรงเรียนอีก เช่น

1. กิจกรรมวางทุกงาน อ่านทุกคน : ให้นักเรียนอ่านหนังสือประเภทที่ตนเองชื่นชอบประมาณ 10 นาที ในช่วงโฮมรูม

2. กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน : ช่วงโฮมห้องสมุดและเวลาว่าง

3. กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่

Key Takeaway จากครูแกนกลางในการฟื้นฟูความรู้ให้นักเรียน

1. ครูต้องมั่นสอนย้อนทวนย้ำคิดย้ำทำ

“พัฒนาการของเด็ก คือ เด็กจำสละได้มากขึ้นจากตอนที่ยังไม่ได้ใช้บันได 4 ขั้น เพราะครูย้ำคิดย้ำทำ ครูจะเริ่มตั้งแต่อ่านให้เขาฟัง ต่อมาให้เด็กเป็นบทบาทสมมติโดยให้นักเรียนเป็นครูแทนครู สอนเพื่อน เขาจะเริ่มมีความมั่นใจ ขั้นที่สาม ครูจะย้ำไปอีก ขั้นที่สี่เขาจะได้เขียนตามคำบอก และครูจะต่อยอดไปอีกว่า การบ้านคือแต่งประโยคเป็นคำนี้ เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากลึงเกตุลัก 10 คน”

ฟื้นฟูด้านการคิดคำนวณ

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

“วิชาเลขเป็นวิชาที่น่าเบื่อสำหรับเด็กๆ แต่เราใช้กิจกรรม ACTIVE LEARNING นวัตกรรมบันไดงู ให้การเรียนรู้เลขไม่น่าเบื่อ”

คุณครูวรรณวิภา วิทยาสรรณะ ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้น ป.6 ได้เล่าถึงวิธีการฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอย ผ่านกิจกรรมต่อไปนี้

1) กิจกรรมบันไดงู : โดยเพิ่มบัตรโจทย์เข้าไป เช่น การบวก ลบ คูณ หาร สูตรคูณ แต่เด็กจะมีการออกแบบ โจทย์กันเองเป็นกลุ่มๆ และให้เด็กได้นำเสนอคอนเซปต์ของเกม (เป็นเหมือนโครงงานกลุ่ม) ซึ่งครูจะทำ ค่ะแนให้เด็กได้สะสม และเมื่อถึงเวลาช่วงเวลาว่าง เขาก็สามารถเอาเกมของเขามาจับกลุ่มกันเล่นได้ โดย การเล่นเกมจะได้ความรู้มากขึ้น ซึ่งมีเด็กพิเศษสมาธิสั้นมาร่วมเรียนรู้ด้วย เขาก็จะสนุกกับการเรียนมากขึ้น หลังจากนั้น มีการเพิ่มโจทย์ตามหน่วยการเรียนรู้ เช่น ป.6 เพิ่มโจทย์ ท.ร.ม. / ค.ร.น. เศษส่วน เจาะลึกเป็น โจทย์ที่ยากขึ้น ซึ่งเกมบันไดงูสามารถเล่นได้หลายคน ถ้าคนหนึ่งคิดไม่ออกเพื่อนอีกคนก็ช่วยคิดได้ ผลที่เกิดขึ้น คือ ในการเล่นเกมทำให้เด็กได้ช่วยกันคิดและทำงานเป็นกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เขามีความสนใจที่จะเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น

2) บูรณาการกับชั่วโมงซ่อมเสริม : ให้นักเรียนนำสื่อที่ได้จาก Learning box มาใช้ในชั่วโมงเรียนด้วย เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งชั่วโมงซ่อมเสริมจะเป็นการซ่อมให้เด็กอ่อน และเสริมให้เด็กเก่งเพื่อไปแข่งขันต่อไป

Key Takeaway จากทฤษฎีการเพิ่มพูนความรู้ถ่ายทอดให้นักเรียน

1. ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมนอกเวลาเรียน

“ในวิชาคณิตศาสตร์ที่เจอปัญหาคือ สำหรับเด็กมองว่าคณิตศาสตร์น่าเบื่อมาก เด็กจะไม่ค่อยเข้าเรียน ไม่ค่อยชอบเรียน และจะขอไปเข้าห้องน้ำเพื่อให้หมดเวลาไป เราได้นโยบายมาจากสำนักงานเขตว่าทำอย่างไรได้ให้จัดการเรียนรู้ เป็นแบบ Active learning ให้เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียน ในตำราเรียน ครูคุยกับเด็กในห้องเลยว่าเด็กเขาชอบเล่นเกม เช่น ไพ่อูโน่ ต่างๆ จึงได้จัดการซื้อสื่อที่ประโยชน์ให้กับนักเรียนและได้ให้นักเรียนออกแบบนวัตกรรมบันไดขึ้นมา เวลาที่เขาได้เล่นนอกเวลาเรียน เช่นพักกลางวัน ช่วยให้เขาลดการใช้มือถือ และเสริมการทำงานร่วมกันผ่านเล่นด้วย”

2. ส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และมีสื่อ/ใบงานพิเศษสำหรับเขา

“ครูได้ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ามาเรียนรู้กับเพื่อนผ่านกิจกรรมนอกเหนือเวลาเรียน และได้จัดทำใบงานพิเศษให้เขา เช่น มีการใช้รูปภาพแทรกที่มากกว่าเพื่อนคนอื่น ภาพต้องใหญ่ มีการระบายสี ได้ฝึกเขียน มีการให้เพื่อนช่วยเพื่อน”

กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

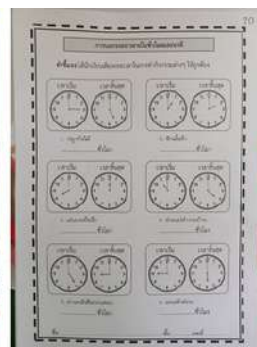
“ปรับโครงสร้างตารางเรียน และบูรณาการเป็นกลุ่มสาระเพื่อเสริมความรู้คณิตศาสตร์ที่หายไป”

คุณครูทัศนีย์ อุบลศรี สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้น ป.3 ได้เล่าถึงวิธีการเพิ่มพูนการเรียนรู้ถ่ายทอดด้วย กิจกรรมต่อไปนี้

1) สร้างแบบฝึกหัดเสริม สำหรับเด็กช้าโหม่งปกติ จากเดิมปกติจะใช้ในหนังสือเป็นหลัก แต่ตอนนี้มีการนำแบบทดสอบจากข้างนอกมาให้ทำ

2) เพิ่มชั่วโมงที่ 7 เป็นการเรียนวิชาคณิตศาสตร์จากเดิมมี 6 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที แต่มีการปรับเวลาให้เหลือ 50 นาที เพื่อเป็นการเรียนคณิตศาสตร์

3) บูรณาการกิจกรรมตอนเช้าหลังเข้าแถว : การแข่งขันท่องสูตรคูณตามเพลง และเต้นประกอบเพลงทุกวันพุธ

Key Takeaway จากครุทัศน์ในการฟื้นฟูความรู้แก่นักเรียน

1. จัดกิจกรรมที่ให้ได้แข่งกัน บูรณาการเป็นกลุ่มสาระ ทำให้เด็กได้เรียนรู้เยอะกว่า

“กิจกรรมที่เห็นได้ชัด ตอนนี้อยู่ไม่ได้ในห้องเรียน แต่เราจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มสาระ เป็นเกมให้เขาได้เรียนและเล่น เช่น คณิตศาสตร์แข่งกันท่องสูตรคูณ, วิทยาศาสตร์แข่งกันพับจรวด ซึ่งเราจัดไปแล้ว 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละวัน ซึ่งทำให้ เด็กได้เรียนรู้เยอะกว่า”

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชบุรุษภูริบุญธรรม) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

“การใช้สื่อที่หลากหลาย เด็กจับต้องได้ เด็กเห็นภาพ ช่วยให้การฟื้นฟูวิชาคณิตศาสตร์ได้ผลกับเด็กมากขึ้น”

ครูณัฐฐาพร วงษ์คำ ครูวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับชั้น ป.3 ได้เล่าถึงวิธีการฟื้นฟูการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

1) กิจกรรม Kids คณิต : วันละ 5 ข้อก่อนเรียนทุกวัน จะมีบวก ลบ คูณ หาร จะมีการเฉลยโดยการเรียนนักเรียนตอบในต้นชั่วโมงของวิชาคณิตศาสตร์วันละ 5 ข้อ พอได้ทำทุกวัน เด็กได้คะแนนเต็มทุกวันก็จะกระตือรือร้นที่อยากจะทำ

2) ใช้ Learning Box เป็นสื่อการเรียนรู้ : เช่น การใช้รูปที่ใส่ลงใน Learning Box เพื่อฝึกทักษะในเรื่องของการคูณเลขให้กับเด็ก

3) ใช้แบบฝึกหัดเสริม : เพื่อแก้ปัญหา เช่น

3.1) เด็กไม่สามารถหาค่าประจำหลักได้ โดยเอาหลักร้อยมาตั้งเป็นหลักพัน ครูเลยหาแบบฝึกที่ตอบโจทย์ปัญหาตรงนี้ โดยไล่เป็นหน่วย ถ้าให้เด็กทำในสมุดเลยมันจะไม่มีหลัก เลขจะไม่ตรงเลยให้เด็กฝึกจาก แบบฝึกหัดตรงนี้ก่อน

3.2) การลบ ครูจะผลิตสื่อที่เกี่ยวกับการลบ โดยใช้สื่อที่เป็นภาพเข้ามาช่วย จะช่วยย่อยความรู้ให้เด็กนักเรียนเห็นภาพมากขึ้นและเด็กจะสามารถทำได้

3.3) การคูณ ครูจะให้เด็กมาฝึกท่องสูตรคูณ โดยใช้วิธีให้เด็กสะสมแต้มเพื่อแลกของขวัญกับครู เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนฝึกท่องสูตรคูณ พอคนหนึ่งแลกได้ก็จะเอาไปอวดเพื่อน เด็กคนอื่นๆ ก็จะมี ความกระตือรือร้น ตอนนี้นักเรียนประมาณ 50% แล้วที่มาท่อง ซึ่งก่อนที่จะสอนเรื่องคูณ ครูสอนความหมายก่อนว่าคุณคือการบวกเลขซ้ำๆ เช่น มีส้ม 3 กอง กองละ 3 ผล โดยการใช้สื่อประกอบ (ผ้าน้ำ)

- ภาพกิจกรรม Kids คณิต ป.3 และ ป.6

- Learning Box ป.3

- Learning Box ป.6

- Learning Box ม.3

Key Takeaway จากครูณัฐราพรในการฟื้นฟูความถดถอยให้รู้แก่นักเรียน

1. การสอนที่มีสื่อประกอบ จะช่วยให้นักเรียนเห็นภาพและสามารถเชื่อมโยงโจทย์กับชีวิตจริง

“การสอนที่มีสื่อประกอบจะช่วยให้เด็กเห็นภาพมากขึ้น พอเห็นภาพมากขึ้นจะเชื่อมโยงกับโจทย์ปัญหาและชีวิตประจำวันได้ เช่น ตอนแรกใช้ฝาน้ำเป็นสื่อในการบวก ลบเลข แต่พอมีงบประมาณเข้ามาสามารถนำมาช่วยสร้าง สื่อที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนได้มากมาย เช่น Learning Box สามารถใช้เป็นเกมในการเรียนรู้วิชาเลขได้ เช่น เกมบิงโก ซึ่งเล่นได้ทั้งเด็กเก่ง เด็กอ่อน เด็กพิเศษ เด็กจะเริ่มสนุกกับการเล่น และเขาจะได้เรียนรู้ร่วมกันอีกด้วย”

ฟื้นฟูด้านสุขภาวะทางกาย จิต (อารมณ์-สังคม)

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปล่องเหลียม อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

“การฟื้นฟูสุขภาวะจะต้องมีจุดเน้นที่สำคัญ และเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละช่วงวัย”

โรงเรียนบ้านปล่องเหลียม มีความโดดเด่นเรื่องการใช้วิธีการฟื้นฟูสุขภาวะที่หลากหลาย โดยครูธนเดช ดุ่มพิทักษ์ ครูสอนวิชาสุขศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้เล่าให้ฟังว่า มีการจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสุขภาวะ ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอารมณ์ ด้านการรับประทาน และด้านการออกกำลังกาย ซึ่งได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ในเทอมที่ผ่านมาว่า “จุดเน้นของเทอมนี้ คือ เน้นเรื่องอาหาร อารมณ์และการออกกำลังกาย ส่วนเทอมหน้าจะเน้นเรื่องทักษะชีวิต เพราะเด็ก ม.3 จะต้องเลือกเส้นทางชีวิตแก่ตัวเองแล้ว เขาจะได้ไปถูกทาง” โดยครูธนเดชได้ใช้กิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสุขภาวะของนักเรียน ดังนี้

1. ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางด้านสุขภาวะ (ก่อน-หลัง) ให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกต โดยไม่ต้องบอกเด็ก และเด็กประเมินตัวเองโดยใช้เอกสารเดียวกับครู หลังจากนั้นก็ให้ผู้ปกครองประเมินนักเรียนด้วย ซึ่งการประเมิน 360 องศาจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์ผลที่ต่างกัน เพื่อนำมาพัฒนานักเรียนต่อไป
2. ใช้สื่อเรื่องการจัดการอารมณ์ ครูผู้สอนจะนำสื่อที่เห็นได้จากอินเทอร์เน็ตมา ซึ่งเป็นสื่อที่จะช่วยให้ นักเรียนสามารถสะท้อนอารมณ์ และความรู้สึกของตัวเอง โดยครูจะตั้งคำถามกับนักเรียน เช่น “ใครมี พฤติกรรมแบบนี้บ้าง” “ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมแบบนี้ แล้วเกิดอะไรขึ้นหลังจากนั้น” ครูจะไม่ใช้คำถามปลายปิด โดยสื่อที่ได้นำมาสอน จะเป็นสื่อจากกรมสุขภาพจิต
3. ใช้สื่อเรื่องอาหาร โภชนาการ สำหรับวัยรุ่นการกินเป็นสิ่งที่สำคัญ ครูผู้สอนจะเน้นว่าอะไรที่ควรกิน หรือไม่ควรกิน และต้องกินอะไรแค่ไหน เช่น เด็กวัยรุ่นต้องกินโปรตีนและวิตามินจากผัก เพราะเด็กบางคนไม่ชอบกินผัก ครูเห็นพฤติกรรมเด็กดีขึ้น เพราะเด็กเริ่มทำอาหารเอง
4. ใช้สื่อเรื่องการออกกำลังกาย ช่วงวัยรุ่นการออกกำลังกายเป็นเรื่องที่จำเป็น เพราะเด็กจะเข้าสู่ภาวะอ้วน เยอะ (น้ำหนักเกินกว่าเกณฑ์) ครูจะสร้างให้การออกกำลังกายเป็นกิจวัตร โดยการมีชมรมกีฬา
5. ประสานงานกับกรมสุขภาพจิต เพื่อมาให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการความเครียด
6. แบบบันทึกให้สังเกตอารมณ์ตัวเอง มีการทำให้เด็กทำใบงานเรื่องอาหาร และเรื่องอารมณ์ และมีการสังเกตต่อเนื่องจากครูประจำชั้น รวมถึงเด็กสำรวจตัวเอง
7. มีการเยี่ยมบ้านนักเรียน

• ประสานกับกรมสุขภาพจิต

• กิจกรรมการจัดการอารมณ์ ผ่านการใช้สื่อ (10 พฤติกรรม ห้ามทำขามโกรธ)

แบบประเมินสุขภาพะ

แบบประเมินสุขภาพะ

วัตถุประสงค์: เพื่อประเมินสุขภาพะของผู้เรียน

ผู้ประเมิน: ...

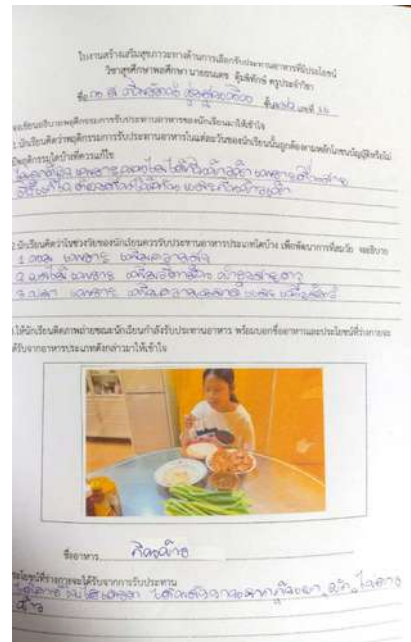
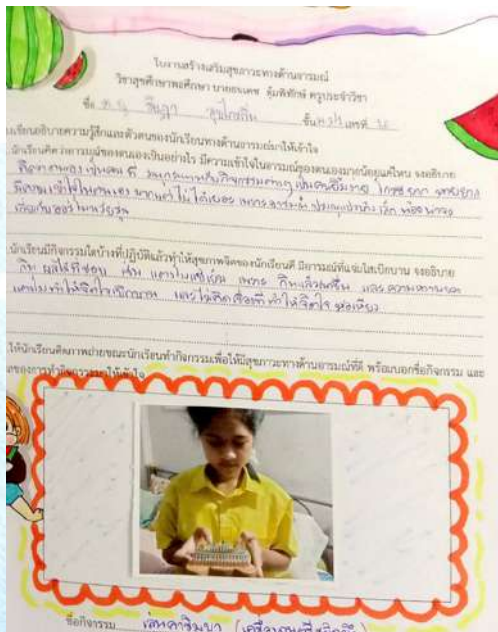
ผู้เรียน: ...

ข้อ	พฤติกรรม	ปฏิบัติตาม	ปฏิบัติตาม	ไม่ปฏิบัติตาม	หมายเหตุ
1	รับประทานอาหารที่มีประโยชน์				
2	ดื่มน้ำสะอาดอย่างน้อย 8 แก้วต่อวัน				
3	ออกกำลังกายเป็นประจำ				
4	นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ				
5	ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มแอลกอฮอล์				
6	ไม่ใช้ยาเสพติด				
7	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
8	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
9	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
10	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
11	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
12	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
13	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
14	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
15	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
16	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
17	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
18	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
19	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				
20	ไม่ใช้รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย				

13 คะแนน

สื่อเรื่องโภชนาการ อาหาร

Key Takeaway จากครูชนเดชในการฟื้นฟูความรู้แก่นักเรียน

1. หน้าที่ของครูคือกระตุ้นให้นักเรียนคิด ใช้วิธีการถาม-ตอบ แลกเปลี่ยนกันคนละครั้งทาง “การสอนนักเรียนช่วงวัยรุ่น เราจะไม่ใช่คำถามปลายปิด เราจะใช้กระตุ้นให้เด็กคิด และคอยดึงเขาให้ถูกทาง ซึ่งดีกว่า การให้เด็กจดอย่างเดียว คาบเรียนของผมคือ เราจะแลกเปลี่ยนความคิดกันคนละครั้งทาง แล้วเราจะได้อะไรจากเด็ก เยอะเลย”

กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม (เซววิทยาทาน) อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

“ปัจจัยสี่ เป็นเรื่องสำคัญต่อการดำรงชีวิตของนักเรียน”

โรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม มีความโดดเด่นในเรื่องการฟื้นฟูสุขภาวะโดยภาพรวม เน้นเรื่องการช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน โดยคุณครูวัชชัย เบ็ญมัตย์ เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการบอกเล่าถึงวิธีการฟื้นฟูสุขภาวะนักเรียน ดังนี้

1. มีการมอบถุงยังชีพให้แก่ครอบครัวที่ขาดรายได้ โดยคุณครูได้วิเคราะห์ออกมาว่า เดิมทีเจอปัญหานักเรียนไม่มีความพร้อมในการมาโรงเรียน และการสำรวจความพร้อมที่บ้านของนักเรียนพบว่านักเรียนขาดแคลนปัจจัยในการใช้ชีวิต ทางโรงเรียนถึงจัดสรรงบประมาณบางส่วนในการมอบถุงยังชีพให้กับครอบครัวที่ขาดรายได้ ผลที่เกิดขึ้น คือ ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน เพราะอาหารเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต ในการเรียนคาบถัดไปนักเรียนเข้ามาเรียนและมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น

Key Takeaway จากครูวิชาชีพในการฟื้นฟูความรู้แก่นักเรียน

1. นอกจากวิชาการแล้ว อย่าลืมสำรวจปัจจัยสี่ หรือความพร้อมในการใช้ชีวิตของนักเรียน

“นักเรียนขาดเรียน ไม่มาโรงเรียน และจากการสำรวจความที่บ้านของนักเรียนพบว่านักเรียนขาดแคลนปัจจัยในการใช้ชีวิต ทางโรงเรียนถึงจัดสรรงบประมาณบางส่วนในการมอบถุงยังชีพให้กับครอบครัวที่ขาดรายได้ ผลที่เกิดขึ้น คือ ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน เพราะอาหารเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตในการเรียนคาบถัดไป นักเรียนเข้ามาเรียนและมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น”

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

“การแก้ปัญหาสุขภาวะกาย ต้องทำทั้งเรื่องอาหารและการออกกำลังกายควบคู่กัน”

โรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม มีความโดดเด่นเรื่องการฟื้นฟูสุขภาวะทางกาย เน้นเรื่องของการรับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการและการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยคุณครูจุฑารัตน์ นามลา เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการบอกเล่าถึงวิธีการฟื้นฟูสุขภาวะของนักเรียนใน 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านอาหาร : ปัญหาที่พบคือ เด็กมีความอ้วนเยอะมาก เราเลยจัดกิจกรรม “กิจกรรมส่งเสริมการบริโภคการ รับประทานผัก ผลไม้” ทำเป็นโครงการใหญ่ ประเมินการทานผักหรือไม่ทานผัก ทานผักเพิ่มหรือไม่ มีการสำรวจในแต่ละห้อง และแยกกลุ่มเป้าหมายได้เลย สอดคล้องกับแบบประเมิน SDQ และใช้กิจกรรมส่งเสริม โดยจัดการอบรมให้กับนักเรียน โดยเอา รพสต. (โรงเรียนพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล) มาให้ความรู้ เรื่องการบริโภคผัก ผลไม้ และมีกิจกรรมการทำโครงการ เอาผักมาแปรรูปทำเป็นแซนด์วิช

2) ด้านออกกำลังกาย : ทำกิจกรรมขยับกายไร้พุง เน้นเรื่องการกระโดดเชือกสำหรับเด็กที่น้ำหนักเกินเกณฑ์ เป็นทีม และเดี่ยว โดยจัดการแข่งขันเป็นกีฬาภายใน สืบมาจากรเราได้จัดนักเรียนกลุ่มหนึ่งเป็นแกนนำ และเรียนรู้เรื่องการกระโดดเชือกจากจังหวัด ทำให้ได้เทคนิคการแข่งขันการกระโดดเชือกกระดืบสากล เลยเอาเด็ก ไปแข่งขัน และนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนคนอื่น

Key Takeaway จากครูจุฑารัตน์ในการฟื้นฟูสุขภาพให้แก่นักเรียน

1. นอกจากประเมินสุขภาพทางจิตใจแล้ว การสำรวจสุขภาพทางกาย เรื่องสุขภาพการกิน และการออกกำลังกายเป็นเรื่องสำคัญ

กรณีศึกษาโรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

“โรงเรียนควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยทั้งทางกาย และทางใจให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนอาจเจอความเจ็บปวดจาก โลกภายนอกมาได้แล้ว”

โรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย มีความโดดเด่นเรื่องการฟื้นฟูสุขภาพทางใจให้กับนักเรียน ผ่านการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนกล้าที่จะพูดความรู้สึกของตัวเอง โดยคุณครูกัลยาณี ศรีงามผ่อง ครูผู้สอนวิชาแนะแนว ได้สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับนักเรียน ผ่านการทำกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) กิจกรรม Happy Class Happy Life : ให้เด็กวาดภาพสื่ออารมณ์ของเขาตอนนี้มาว่าเขารู้สึกยังไง ใช้จิตวิทยา เป็นการประยุกต์แผนการสอนของ Unicef ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกของตนเอง ออกมา เล่าให้ครูและเพื่อนฟัง ซึ่งผลจากการทำกิจกรรมนี้ ทำให้ครูรู้จักเด็กนักเรียนคนหนึ่งเพิ่มมากขึ้น และ วางแผนช่วยเหลือเขาได้

2) ทำแบบประเมินความเครียด ความซึมเศร้า : โดยใช้แบบทดสอบออนไลน์ที่ทำแล้วเห็นผลเลย โดยครูจะอธิบายให้เด็กฟังก่อนว่า ถ้าแปลผลมาแล้วปรากฏว่านักเรียนได้เสี่ยงต่อซึมเศร้า ให้บอกกับนักเรียนว่าอย่าคิดว่าตัวเองคือซึมเศร้า เพราะสิ่งนี้คือแบบทดสอบ ไม่ใช่คำตอบสุดท้าย เราแค่ประเมินตัวเองในระยะสั้น เพื่อให้เขาารู้สภาพจิตใจตัวเองก่อน เพราะฉะนั้นครูต้องทำหน้าที่คอยให้ความเข้าใจนักเรียน และไม่เอาแบบทดสอบ มาตัดสินนักเรียน

3) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อประเมินสุขภาพกายและจิต (โดยใช้แบบทดสอบ SDQ)

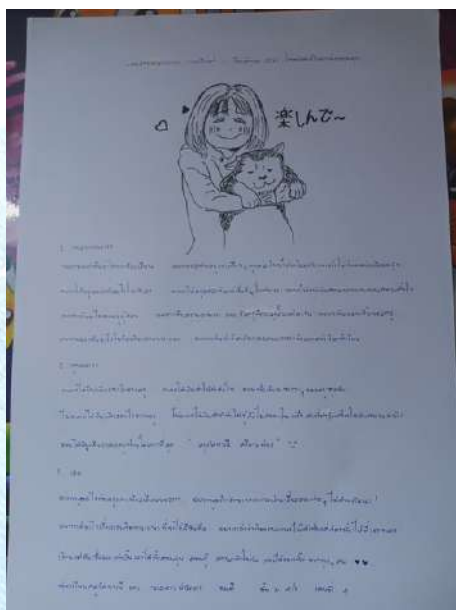
4) มีโครงการถุงปันสุข สข. เราไม่ทิ้งกัน มีผู้ใหญ่ใจดีมอบเงินให้กับโรงเรียน เพื่อเยียวยาครอบครัวที่ต้องสูญเสีย เพราะโควิด 19 และให้ทุนการศึกษากับเด็ก

5) มีการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเด็ก เพราะเด็กบางคนหายไปตอนสอนออนไลน์ ไม่กลับมาเลย ติดต่อกไม่ได้ แต่พอนักเรียนกลับมา โรงเรียนก็มีกิจกรรมที่ช่วยดูแลเขา ซึ่งไม่ใช่แค่นักเรียนแต่กระจายไปถึงคนในครอบครัวเขาด้วย

6) ชุมนุมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) เป็นโครงการฝึกนักเรียนให้คำปรึกษาเพื่อนๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่เด็ก เปิดเทอมมา เราเปิดเป็นชุมนุมตามความสนใจในระดับ ม.ต้น ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 2 เพราะมีการเปิดเรียนเต็มรูปแบบแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจากชมรม YC คือ เด็กที่อยู่ในชุมนุม YC พึงพอใจดีมากจากการทำแบบประเมินความพึงพอใจ เพราะนักเรียนรู้สึกว่าคุณเองสามารถให้คำปรึกษาเพื่อนๆ ได้ และในการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนได้ใช้ศักยภาพของตัวเองเต็มที่ นอกจากนี้ ยังมีเวทีแสดงความสามารถของตนเอง โดยการให้นักเรียนชมรม YC ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะเป็นคนเขียนสคริปต์ต่างๆ เอง

นอกจาก 6 กิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปข้างต้นแล้ว ครูก็ฉายาณียังมีหนึ่งโครงการที่กำลังจะทำต่อคือ โครงการอบรมแกนนำนักจิตวิทยาของโรงเรียน มีเป้าหมายเพื่อฝึกนักเรียนสามารถเป็นนักจิตวิทยาในโรงเรียน ผ่านการร่วมมือกับสาธารณสุขจังหวัด โดยกลุ่มเป้าหมายจะเป็นการพัฒนาแกนนำเด็กนักเรียนในชมรม YC แล้ว นอกจากนี้ จะให้เด็กพิเศษที่สำรวจข้อมูลมาเข้ากิจกรรมตรงนี้ด้วย แต่จะเป็นเด็กพิเศษที่อยู่ในระดับควบคุมได้ เพื่อให้เขาเห็นคุณค่าในตัวเอง ถึงแม้ว่าเขาจะมีบัตรพิการ หรือสมาธิสั้น เขาก็ต้องอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองด้วย

• กิจกรรม Happy Class Happy Life

ใบงานกิจกรรมชมรมฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

ใบงานเพื่อเรียนรู้เรื่องความสุข

1. ความหมาย
อยากบอกเพื่อนโรงเรียน.....**รอยยิ้มและความสุข**
อยากให้อุณหภูมิเพื่อนโรงเรียน.....**ความกล้าแสดงออก / ความสามารถที่แท้จริง**
อยากเห็นอะไรจากครูผู้สอน.....**อยากเห็นรอยยิ้มของครูผู้สอนให้ได้รู้สึก happy ^u^**
อยากบอกเพื่อนโรงเรียน.....**ความรู้และข้อมูลต่างในหลายๆเรื่อง**

2. ขุขุขุขุ
อยากได้ยินเสียงอะไรจากครู.....**เสียงหัวเราะที่มันขำขันไม่เหม่อลอย**
ไม่อยากได้ยินเสียงอะไรจากครู.....**เสียงดุ เสียงว่า เสียงตำหนิ**
ขอรับเสียงเสียงของครูท่านใดมากที่สุด.....**อ.สอ / อ.กรชัย และเหล่าซือโยโยะ ดุจนันทวี**

3. ย้ำๆ
อยากพูดอะไรกับครูและเพื่อนชมรม.....**เราขอขอบคุณและเสียงหัวเราะของครูและพวกพ้อง**
อยากเล่าอะไรเกี่ยวกับวิชาเรียนชมรม.....**บันทึกสัปดาห์นี้**

ชื่อเรียนชมรมฯ และ.....**นางสาวภาณุพรณ์ แสงพรหม** วันที่.....**ม.4/1** เลขที่.....**12**

กิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา YC

 Key Takeaway จากครูกัลยาณีในการฟื้นฟูความรู้แก่นักเรียน

1) การร่วมมือกันของครู บุคลากรเพื่อลดภาระงานนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน

“ในช่วงที่เรียนออนไลน์ เด็กบ่นว่าการเรียนออนไลน์งานเยอะกว่าเรียนที่โรงเรียน เด็กจึงเกิดความเครียด โรงเรียน กลับมาคุยกันเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการบูรณาการ เช่น เด็กส่งงาน 1 ครั้ง ก็สามารถส่งในหลาย ๆ วิชา เช่น การจัดทำแฟ้มสะสมผลงานที่เด็กจะต้องทำเพื่อยื่นตอนเข้ามหาวิทยาลัย ก็จะมีครูวิชาภาษาไทยและอังกฤษเข้ามาร่วมด้วย ดังนั้น เด็กทำงานชิ้นเดียวก็จะได้คะแนนใน 3 รายวิชา เพื่อเป็นการลดภาระเด็ก และลดความเครียดของเด็กด้วย เพราะเราไม่รู้ว่าจะสถานการณ์ตรงนี้จะจบตอนไหน เพราะฉะนั้น เราควรจะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนก่อน”

2) ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง จะช่วยให้ครูไม่ทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลัง

“โรงเรียนจะมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันนี้เป็นส่วนที่สำคัญในโรงเรียนเลยที่จะต้องให้การช่วยเหลือนักเรียน เหมือนเป็นฝ่ายปกครองไปด้วย เพราะต้องดูเรื่องระเบียบวินัยนักเรียน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้ปัญหาของนักเรียนด้วย ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ถ้าเราทำจริงจังมันจะครอบคลุมทุกอย่าง และถ้าเราทำตามระบบโรงเรียนเราจะดีมาก แล้วเด็กจะไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลังเลย เพราะมันครอบคลุมทุกอย่างเลย ทั้งการเรียนการสอน วิชาการ จิตใจเด็ก ทุนเด็ก การส่งต่อ อันไหนที่เราไม่สามารถแก้ไขได้ ระบบก็จะมีการประสานงานกับชุมชนด้วย”

3) โรงเรียนและครูควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้กับนักเรียน

“ในช่วงที่เรียนออนไลน์ นักเรียนของเราเครียดมาก เราไม่รู้ว่าจะตอนที่นักเรียนอยู่ที่บ้านนั้นนักเรียนจะต้องเจออะไรมาบ้าง ตอนที่เรียนออนไลน์ เราเคยให้เด็กสำรวจอารมณ์ตัวเอง พบว่าเด็กเครียดมาก เพราะงานเยอะ เราจึงคิดว่าเมื่อเขากลับมาโรงเรียน และถ้าโรงเรียนยังไม่เป็นพื้นที่ปลอดภัยให้กับเด็กอีก เราก็จะไม่รู้เลยว่าสิ่งที่เขาได้เจอข้างนอกคืออะไร เขาอาจจะเจ็บปวดมา ดังนั้น โรงเรียนต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้กับเด็ก เราจึงได้ทำแบบสำรวจอีกครั้ง พบว่าพอเปิดเทอมมาเด็กประเมินอารมณ์ของตัวเองเป็นหน้ายิ้มมากขึ้น”

SCOOP พิเศษ “เราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” รวมตัวอย่างแนวทางฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอย สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

- ลดทอนเนื้อหา ย่อยให้ง่ายขึ้น และลดชิ้นงานลง

“บางทีมีเด็กพิเศษด้วย เขาก็จะไม่ค่อยทัน แต่ก็ได้ตามศักยภาพของเขา หน้าที่ของครู คือ สอนตามปกติ แต่จะลดทอนเนื้อหาลง ความเข้มข้นของเนื้อหา หรือชิ้นงานจะลดน้อยลง ทำให้ง่ายขึ้น”

- สังเกตความสำเร็จเล็กๆ ที่เกิดขึ้นจากพัฒนาการของนักเรียน และสื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า ‘เด็กทุกคนพัฒนาได้’

“อย่างห้องครูมีตัวอย่างหนึ่งเคสที่ผู้ปกครองบอกว่าเป็นเด็กพิเศษ จะเรียนรู้ได้แค่ ป.3 แต่เราสังเกตว่าเด็กมีพัฒนาการของเขา ตอนแรกเขียนไม่รู้เรื่อง อ่านไม่ออก ขนาดเราเขียนบนกระดานให้ดูเขาก็เขียนไม่ได้ แต่พอครูให้ฝึกทำเรื่อยๆ เขาเริ่มมีพัฒนาการ ทำงานได้ และทำงานได้เร็ว เขียนตัวหนังสือได้มากขึ้น วันนั้นมีการประชุมผู้ปกครอง เราก็เลยบอกผู้ปกครองไปว่า ครูว่าเด็กไปต่อได้นะ ไม่ใช่แค่ ป.3 เพราะเราดูจากการตรวจงานถูกต้องเยอะขึ้นกว่าเดิม เขียนตรงบรรทัดมากขึ้น เขียนถูกต้องมากขึ้น สะกดได้ ทำงานทันเพื่อน บางครั้งถึงแม้ว่าจะอ่านไม่ออก แต่ เขามีความพยายามมากขึ้น”

- ใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวก ชื่นชมบ่อยๆ

“ครูใช้วิธีการเสริมแรงเด็ก ชื่นชมบ่อยๆ มีรางวัลให้ ถ้ามีเกมเขาก็จะชอบมาก จะปรบมือ เราเลยใช้เกมหลอกล้อ สำหรับเด็กพิเศษ ครูต้องใช้ความพยายามมากกว่านักเรียนคนอื่น อย่าไปดุ”

กรณีศึกษาโรงเรียนสหกรณ์สิริกรรมชายทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

- ให้เพื่อนช่วยเพื่อน (เด็กที่มีความสามารถ จับคู่กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ)

“ในวิชาภาษาไทย ครูจะจัดนักเรียนกลุ่ม Class Dojo จัดที่นั่งให้เพื่อน ให้เพื่อนเก่งมาดูแลเพื่อนที่เป็นเด็กพิเศษ นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษจะกล้าที่สื่อสารกับเพื่อนมากขึ้น”

- มีใบงานที่แตกต่างจากเพื่อน และให้ครู เพื่อนๆ ร่วมกันให้ feedback

“มีใบงานไม่เหมือนเพื่อน เช่น การระบายสี และเป็นคำประ เพื่อ让孩子พิเศษสามารถเขียนคำประได้ การเขียนคัดลายมือจะช่วยนักเรียนที่เขียนไม่ได้และเรียนรู้ช่วยเหลือให้เขียนได้มากขึ้นและมีการ feedback เด็กโดยการเอางานเก่า มาเปรียบเทียบกับงานใหม่ และให้เพื่อน feedback เขา”

กรณีศึกษาโรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

- สำหรับเด็กที่มีอาการออทิสติก เราจำเป็นต้องพูดสั้นๆ อย่าพูดเยอะ และทักทายเขาบ่อยๆ

“โรงเรียนเรามีเด็กออทิสติกที่มาร่วมเรียนร่วม แต่เขาจะไม่เรียนรู้อะไรเท่าเพื่อน เพราะฉะนั้น เขาจะมาเรียนรู้ทักษะสังคม และเราเรียนรู้เลยว่าเราต้องพูดสั้นๆ อย่าไปพูดอะไรเยอะๆ ถ้าเจอเขาเราก็ต้องทักทายแล้วเขารู้จักและจำเราได้ ปกติเขาจะจำใครไม่ค่อยได้ แต่ถ้าเราพูดกับเขาบ่อยๆ เขาก็จะจำเราได้ เขาก็เข้าหาเรา”

- ให้เด็กๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเหมือนเด็กคนอื่นทั่วๆ ไป เพื่อให้เขาเห็นคุณค่าในตัวเอง

“โครงการอบรมแกนนำนักจิตวิทยาของโรงเรียน โดยในกลุ่มเป้าหมายนอกจากเป็นเด็กชมรม YC แล้ว เราจะให้เด็กพิเศษที่เราสำรวจข้อมูลมาเข้ากิจกรรมตรงนี้ด้วย แต่จะอยู่ในระดับที่ควบคุมได้ เพื่อให้เขาเห็นคุณค่าในตัวเอง ถึงแม้ว่า เข่าจะมีบัตรคนพิการ สมมติสั้น แต่เขาก็ต้องอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองด้วย”

มาตรการที่ 5 : การติดตาม ปรับปรุง และผลสะท้อนกลับ (MONITORING AND INVENTION REDESIGN)

มาตรการนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ทิศทางการวัดผลของโรงเรียนมีความเป็นระบบ โรงเรียนจะต้องติดตาม ประเมินจากสิ่งที่ทำตามมาตรการต่างๆ โดยประเมินควบคู่ไปกับการทำงาน เช่น การถอดบทเรียนที่ได้จากการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ความก้าวหน้าของนักเรียนโดยมีผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง และการบันทึกหลัง การสอน เพื่อนำเสนอในช่วงเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มครูในโครงการทั้งในระดับ โรงเรียนและระดับเครือข่าย ในเขตพื้นที่การศึกษา

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบ้านไร่ (ประชานุกูล) อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนวัดบ้านไร่ (ประชานุกูล) มีความโดดเด่นเรื่องการให้บทบาทผู้ปกครอง และผู้นำ ชุมชนเข้ามามีส่วน สำคัญในการให้ข้อเสนอแนะ และเป็น ‘สื่อกลาง’ หรือเป็นล่ามให้ผู้ปกครองที่ไม่สามารถ พูดภาษาไทยได้ ในช่วงที่ เกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า ลาว และกัมพูชา ซึ่งการให้บทบาทผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทำให้การทำงานของโรงเรียนไม่โดดเดี่ยว และ คุณครูจะต้องเรียนรู้ที่จะทำงาน ร่วมกับชุมชน โดยครูมินตรากล่าวว่

“หลังจากได้เข้าร่วมโครงการ Booster ได้เรียนรู้ว่า การที่เราจะทำงานมันต้องประสานความ ร่วมมือกับทุกคน แต่ก่อนครูสอนก็จะสอนด้วยตัวของครูเอง แต่พอเข้าสู่โครงการและเข้าวิกฤตโควิด ครูไม่ สามารถทำงานคนเดียวได้แล้ว เพราะว่าเด็กไม่ได้อยู่กับครู แต่เด็กอยู่กับผู้ปกครอง แล้วผู้ปกครองก็อยู่ใน ชุมชน แล้วประชากรในจังหวัดสมุทรสาคร ส่วนหนึ่งเป็นคนเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา ม้ง บางคนก็พูดภาษาไทย ไม่ได้เลย เราต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่ สามารถพูดภาษาไทยได้ มาเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่ไม่ สามารถพูดภาษาไทยได้ เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบว่า โรงเรียนมีนโยบายอะไร มีกิจกรรมอะไรให้เข้าร่วม และ ได้เรียนรู้ว่าการทำงานต้องทำด้วยกัน และไม่ใช่ว่า แค่ว่าด้วยกันในโรงเรียน มันต้องมีชุมชนเข้ามาช่วยกันด้วย เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยกันหาแนวทาง ซึ่งคุณครูจะร่วมกันคิดก่อน และเสนอวิธีการให้กับคณะกรรมการสถาน ศึกษา ผู้นำชุมชน ได้รับทราบว่าคุณครูจะจัดการแบบนี้ แล้วให้เขาเสนอว่ามันดีไหม มีอะไรจะปรับให้ดีขึ้นไหม ร่วมกันหาแนวทางว่าถ้าไม่ดีแล้วเราจะทำอย่างไรเพื่อให้ดีขึ้น”

- การประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง

**“การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนออกแบบ วางแผน และให้ข้อเสนอแนะกับกิจกรรม
ที่โรงเรียนจัด จะช่วยให้ การทำงานไม่โดดเดี่ยว”**

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ มีความโดดเด่นในเรื่องของการใช้กระบวนการ PLC หรือชุมชนวิชาชีพครูในระดับชั้นในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียน และการเข้าร่วมวง PLC ระดับเขตพื้นที่

ครูน้องนุช บุญชัยยะ ครูวิชาการและครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ เล่าให้ฟังว่า “โรงเรียนมีนโยบายว่า ครูทุกคนต้อง ใช้ PLC ซึ่งโรงเรียนเราใช้ PLC ตั้งแต่มีการทำ ร21 แต่ไม่สามารถทำเป็นกลุ่มสาระได้ เนื่องจากครูหนึ่งคนสอนหลาย วิชา ดังนั้นจึงใช้ PLC เป็นช่วงชั้น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความรู้ถดถอยของเด็ก เช่น นักเรียนระดับชั้น ป.3 มีปัญหาอ่านไม่ออกก็จะใช้ PLC เพื่อแก้ปัญหานี้ก่อน เพราะถ้าเด็กอ่านไม่ออก วิชาอื่นก็จะไปไม่ได้เลย

ซึ่งกระบวนการ PLC ของโรงเรียนจะมีผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการเข้าร่วมพูดคุยด้วย เพื่อให้คำแนะนำ และคำปรึกษาว่าจะไปทิศทางทางไหน ในการพูดคุยแต่ละครั้ง ครูที่เป็นต้นเรื่องจะต้องพูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในวิชาของตนเอง จากนั้นจะมีการระดมความคิดเห็นเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา หลังจากนั้น ครูต้นเรื่องจะต้องนำวิธีการดังกล่าว ไปทดลองใช้ และนำผลที่เกิดขึ้นมาสรุปร่วมกันในครั้งถัดไป เพื่อเป็นการสะท้อนผล (feedback) เพราะถ้าวิธีการนั้นไม่ได้ผลก็จะได้ร่วมกันหาวิธีการใหม่ๆ นี่คือจุดเด่นของโรงเรียน เพราะทุกคนร่วมกันแก้ปัญหา ไม่ได้ทิ้งเด็กไป และที่สำคัญในกระบวนการ PLC แต่ละครั้งจะมีการบันทึกกระบวนการไว้ด้วย”

นอกจากนี้ คุณครูน้องนุช ยังได้เล่าถึงประสบการณ์และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมวง PLC ในระดับ เขตพื้นที่ว่า “โครงการนี้ทำให้เราเห็นแนวทางการทำงานเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีระยะเวลาในการทำงานชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่าย อย่างเราเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเราก็จะได้เรียนรู้จากโรงเรียนในเครือข่ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร เช่น ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง (แถมประชาอุทิศ) ที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมีแนวทางการทำงานที่เห็นชัดเจน มีวิธีการบริหารงานอย่างมือโปร หรือได้เรียนรู้ว่าโรงเรียนอนุบาลสมุทรสาครมีการดำเนินการแก้ไขอย่างไร เราได้เรียนรู้ว่าแต่ละโรงเรียนเจอ ปัญหาคล้ายกัน ลักษณะการแก้ปัญหาคล้ายกัน และถ้าโรงเรียนไหนมีแนวทางการแก้ปัญหาที่ชัด เราจะสามารถนำมา ปรับ ประยุกต์ใช้กับของเราได้ เช่น เรื่อง Learning box เราก็ได้ไปเห็นว่าโรงเรียนอื่นว่าทำอย่างไร แล้วนำมาปรับใช้กับ โรงเรียนเราทั้ง 3 ระดับชั้น คือ ป.3 ป.6 และ ม.3 และตอนนี้ก็ยังใช้อยู่ สามารถใช้ได้ตลอด แต่ละห้องจะมี Learning box เป็นของตัวเอง”

**“การได้ PLC ร่วมกันในช่วงชั้น และในระดับเขตพื้นที่จะช่วยให้ครู
ได้วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาความรู้อดถอย”**

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

โรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) มีความโดดเด่นในเรื่องการมีแบบบันทึกแผนการติดตามและประเมินกิจกรรมของโรงเรียนเอง โดยมีการใช้แบบฟอร์มประเมินโครงการ/กิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งครูคุชฎี ยึดเนื้อ ได้เล่าถึงวิธีการดำเนินการให้ฟังว่า “หลังจากจบกิจกรรมของโรงเรียน คุณครูทั้งโรงเรียนจะมานั่งคุยกันว่า เราพบเจอปัญหาและมีจุดเด่นอะไรบ้างที่เราสามารถนำไปใช้กับกิจกรรมอื่นๆ ได้ หรือมีการแลกเปลี่ยนมุมมองของครู และผู้อำนวยการที่มีต่อกิจกรรมในแต่ละครั้งเพื่อการปรับใช้ในการดำเนินการและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในครั้งต่อไป”

[illegible]

“การทำแบบฟอร์มบันทึกกิจกรรมของโรงเรียนในทุกๆ กิจกรรม จะช่วยให้เราปรับวิธีการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไปได้อย่างทันที เพราะเราไม่ได้คาดหวังว่า จะต้องฟื้นฟูการเรียนรู้ถดถอยได้ใน 1-2 ปี แต่เราจะทำกิจกรรม ACTIVE LEARNING เพื่อฟื้นฟูความรู้ของนักเรียนไปอย่างต่อเนื่อง ”

บทส่งท้าย

ทั้งนี้ 5 มาตรการดังกล่าวเป็นกรอบการทำงาน เพื่อการฟื้นฟูความถดถอยทางการศึกษาทั้งระบบ และทุกภาคส่วนสามารถเตรียมความพร้อมได้ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้จากที่บ้านได้อย่างมีความสุข และเตรียมพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ของโรงเรียนได้ หลังจากที่ไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นเวลานาน

Starfish Education ดำเนินงานโดยนำ 5 มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มาเป็นกรอบตั้งต้นและเป็นกลยุทธ์ในการทำงานกับสถานการณ์วิกฤตโรคระบาด ซึ่งจะช่วยให้ผู้อำนวยการ คุณครู หรือนักการศึกษาได้แนวคิดและต้นแบบในการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อคุณครู ผู้ปกครอง และเด็กๆ จะรับประโยชน์จากการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนในชีวิตวิถีใหม่ให้เหมาะกับพัฒนาการของเด็กๆ ได้ดีขึ้น

ขอขอบคุณ คุณครูผู้ให้ข้อมูล

1. คุณครูจุฑาทิพย์ นามลา โรงเรียนวัดดอนโฆสิตาราม
2. คุณครูวรรณวิภา วิทยสรณะ โรงเรียนวัดศรีเมือง
3. คุณครูณัฐกานต์ บุญเสริม โรงเรียนวัดบางหญ้าแพรก
4. คุณครูมินตรา กะลินตา โรงเรียนวัดบ้านไร่ (ประชาชนกุล)
5. คุณครูอนุชา สาสีลทิน โรงเรียนสหกรณ์กสิกรรมชายทะเล
6. คุณครูนกกานต์ ท่าตะโก โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราษฏ์นุสรณ์)
7. คุณครูณัฐราพร วงษ์คำ โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราษฏ์นุสรณ์)
8. คุณครูสุทธิลักษณ์ ตรองใจ โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร
9. คุณครูธนเดช ตุ่มพิทักษ์ โรงเรียนบ้านปล่องเหลี่ยม
10. คุณครูณรงค์ศักดิ์ อมรลักษณ์ปรีชา โรงเรียนบ้านวังจระเข้
11. คุณครูน้องนุช บุญชัยยะ โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์
12. คุณครูเทียนฤทัย ทองใบอ่อน โรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล)
13. คุณครูทัศนีย์ อุบลศรี โรงเรียนเทศบาลวัดไกรกกราก
14. คุณครูวัชชัย เปี่ยมมาตย์ โรงเรียนเทศบาลวัดเจษฎาราม (เซยวิทยาทาน)
15. คุณครูดุขฎิ ยืดเนื้อ โรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง)
16. คุณครูกัลยาณี ศรีงามผ่อง โรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย

เอกสารอ้างอิง

มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม : การจัดการเรียนรู้ช่วงโควิด -19 กับการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss Recovery) กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปลาดาว และการขยายผลสู่โรงเรียนเครือข่าย

